

Beleidsplan 2021-2027

Protestantse gemeente te Goes

Protestantse Kerk

Goes, 24 november 2021 (vastgesteld)

Inhoudsopgave

0. VOORWOORD	3
1. INLEIDING	4
1.1. WAAROM EEN BELEIDSPLAN	4
1.2. MISSIE EN VISIE: IDENTITEIT	4
1.3 OPBOUW VAN DIT BELEIDSPLAN.....	6
2. SITUATIEBESCHRIJVING EN ANALYSE	7
2.1. PROTESTANTSE GEMEENTE TE GOES	7
2.2. ONTWIKKELINGEN IN DE SAMENLEVING.....	8
2.3. STERKTE – ZWAKTE ANALYSE	9
3. OPGAVEN	11
3.1. KERK IN TRANSITIE.....	11
3.2. STAAN OP DE SCHOULDERS VAN ONZE VOORGANGERS.....	13
3.3. PRAKTISCHE VERTALING	14
4. OPBOUW VAN HET GEMEENTELEVEN	15
4.1. KERKENRAAD EN GEMEENTEVERGADERING	15
4.2. PASTORAAT	16
4.3. HET AMBT EN DE TAKEN VAN DE PREDIKANTEN EN KERKELIJK WERKER	18
4.4. LITURGIE.....	19
4.5. ACTIVITEITEN, VORMING EN TOERUSTING EN JEUGDWERK	21
4.6. COMMUNICATIE: INTERN, EXTERN EN DIENSTEN	23
4.7. DIACONALE EN MISSIONAIRE ARBEID	25
4.8. KERKRENTMEESTERLIJK BEHEER	27
BIJLAGE 1.....	30
<i>BIJLAGE 2. CONCLUSIES EN ADVIES AFSTUDEERPROJECT E. TRAMPER, MEI 2018</i>	31
VEELKLEURIGHEID: KERK-ZIJN VOOR TWINTIGERS EN DERTIGERS IN EEN POSTMODERNE TIJD.....	31

0. Voorwoord

Het leven, ook het kerkelijk leven, laat zich niet plannen. De beperkingen sinds begin 2020 door het corona-virus hebben het leven van mensen ingrijpend veranderd. In de privé situatie kregen we te maken met afstand houden, thuis werken, fysieke voorzorgsmaatregelen en een avondklok. Maatregelen die ook een grote invloed hebben (gehad) op onze kerkelijke activiteiten. Veel van onze diensten zijn digitaal verzorgd met geen of weinig kerkgangers. We hebben onze technische mogelijkheden vergroot hiervoor, maar de behoefte aan onderling contact is gegroeid. En ook de behoefte aan een Bijbels perspectief. De komende jaren zullen we gaan ervaren hoe deze periode zijn weerslag zal hebben op ons gemeentelven. We hebben door vele, diverse initiatieven elkaar in onze kerkelijke gemeente kunnen vasthouden, maar lukt ons dit ook als het (kerkelijk) leven zich weer normaliseert?

Eind 2015 zijn in het beleidsplan een aantal belangrijke actiepunten benoemd:

1. Bemensing: betrekken van meer gemeenteleden bij onze activiteiten
2. Veelkleurigheid van onze gemeente vormgeven in onze diensten
3. Meer naar buiten treden in woord en daad als kerkelijke gemeente
4. Zorg dragen voor continuïteit in het kerkelijk leven en pastoraat bij de personele wisselingen van onze professionele krachten.
5. Structureel de aandacht voor de jeugd in de diensten vasthouden en zorg dragen voor een goed aanbod van jeugdwerk

Met dankbaarheid mogen we constateren dat het gelukt is om op al deze punten stappen te maken. We hebben een nieuwe predikant en kerkelijk werker weten te vinden voor onze gemeente. Hierdoor lukt het om ons pastoraat goed in te blijven vullen. Veel tijd en energie is gestoken in de liturgievernieuwing gericht op het vorm en inhoud geven aan de veelkleurigheid. Daar plukken we nu de eerste resultaten van. En met diverse activiteiten treden we naar buiten; alleen of in samenwerking met andere kerken.

Ook in de komende periode staan we voor belangrijke opgaven. De samenleving verandert snel en de omvang van onze gemeente neemt af. Hoe kunnen we vanuit onze visie opnieuw stappen zetten? De bemensing van onze activiteiten en creëren van een alliantie tussen generaties zijn enkele van de opgaven, die in de komende periode opnieuw voluit onze aandacht vragen. Vanzelfsprekend is dit een proces van jaren. Maar in dit beleidsplan willen we hier voor de basis leggen, waar we de komende jaren op voort kunnen bouwen.

Bij het verder werken in en voor onze gemeente mogen we weten dat we dit kunnen doen door de genade van Jezus Christus. Onze kerkelijke gemeente is een gemeente van de Heer. Laten we dan ook leven vanuit die ontvankelijkheid: Ruimte voor ontmoetingen met de Heer, inspiratie door Jezus Christus en kracht van de Heilige Geest. Dat we daaruit de inspiratie vinden om te werken in de gemeenten en de wereld.

Harry van Waveren, voorzitter

Oktober 2021

1. Inleiding

1.1. Waarom een beleidsplan

De Protestantse gemeente te Goes is een organisatie als velen, maar ook een bijzondere organisatie. Een organisatie die is geïnspireerd door het woord in de bijbel en wordt gekenmerkt door veel betrokken vrijwilligers.

In dit beleidsplan beschrijven wij onze missie en visie: wat zij wil zijn, waar zij voor staat, wat er van haar uitgaat.

Op basis daarvan willen we een aantal belangrijke opgaven en uitdagingen voor onze gemeente benoemen en uitwerken.

Aansluitend beschrijven we onze algemene doelstellingen en de daaraan verbonden werkwijze, die al jarenlang het hart vormen van ons bestaan als kerkelijke gemeente.

In de bijlage zijn een aantal kerngegevens benoemd van onze gemeente.

1.2. Missie en Visie: identiteit

De Protestantse gemeente te Goes is op de eerste plaats een geloofsgemeenschap. De kern van ons gemeente-zijn zien wij in ons geloof in de bevrijdende God van Israël en van Jezus Christus.

Honderden gemeenteleden bezoeken of vieren via het internet (kerk tv) elke zondag de kerkdiensten: voor de uitleg van de Bijbel en de viering van de liturgie, voor verdieping en enthousiasme, om samen te zingen en te bidden, voor bezinning en stilte, het vieren van het avondmaal en zeker ook om elkaar te ontmoeten. Bezinning betreft het geloof in relatie tot ons dagelijks leven, maar in relatie tot het wel en wee van de wereld waarin we leven.

Hiernaast volgen vele gemeenteleden het gemeenteleven via het kerkblad en komen soms eens binnenlopen bij een activiteit.

Onze gemeente omvat een groep heel verschillende mensen, die leven in diverse subculturen en vaak op verschillende manieren hun geloof beleven. Onze kerk heeft zich ontwikkeld tot een kerkmozaïek met veel ruimte voor diversiteit. Maar het Evangelie is voor iedereen bedoeld en dit is ook wat ons bindt. Als Protestantse Gemeente te Goes willen we betekenisvol in onze samenleving staan. En meer dan tot nu toe willen we enerzijds samenkomen om te bidden en ons geloof te versterken en anderzijds ons naar buiten toe open te stellen en te verbinden met onze omgeving. Het is zinvol, wenselijk en nodig om het gesprek hierover, in feite een gesprek over de identiteit van onze gemeente, opnieuw te voeren. De afgelopen 6 jaar (2015 – 2021) zijn we vanuit verschillende tradities naar elkaar toegegroeid. De gemeente lijkt er aan toe om opnieuw met elkaar te bespreken, waarom en waarvoor we kerk willen zijn. En wat past daar bij aan diensten, activiteiten en gedragingen. Hoe willen wij als gemeente worden? Gelet op de demografische opbouw van onze gemeente, zoals weergegeven in paragraaf 2.1, is het urgent om hier mee aan de slag te gaan.

In 2018 heeft Erik Tramper, onze voormalige pastor, hier al een verkennend onderzoek naar gedaan onder jongvolwassenen (20 – 30 jaar). Zijn conclusies hieruit zijn in bijlage 2 opgenomen.

In de gesprekken over onze identiteit kan ook de visienota van Protestantse Kerk in Nederland “Van U is de toekomst” (2021), behulpzaam zijn. In deze visienota staan vier noties centraal:

Gemeenschap van Woord en tafel

De kerk is een teken en instrument voor de verbinding tussen God en zijn wereld. In de kerk leren we leven van genade en worden we gevormd als mensen van God met het oog op onze plek in de samenleving. Dit gebeurt in het bijzonder in de liturgie rond Woord en tafel, maar ook in bredere geestelijke vorming. Als bron en bedding voor geloven en van daaruit leven, is de kerk onmisbaar voor onszelf en voor de wereld waarin wij leven. De gemeenschap die wordt gevormd rond de tafel loopt door in de wereld, met het bieden van gastvrijheid, hulp en hoop. De kerk wordt mede gevormd door datgene wat zij uit de wereld terugkrijgt: De beweging tussen kerk en wereld gaat in twee richtingen.

Geloof en leven

Kerk-zijn krijgt gestalte krijgt in de geloofsgemeenschap én midden in het leven. In de kerk als geloofsgemeenschap zijn er gebed, woord en lied om ontspannen te geloven en om te blijven vertrouwen, ook als de omstandigheden moeilijk zijn. Midden in het leven stimuleren en ondersteunen we het leven uit geloof in de praktijk van alledag: de ‘liturgie van het dagelijks leven’. Dat is bijdragen aan vrede, gerechtigheid en heilheid. Hierbij moeten we open staan voor onverwachtse antwoorden op de vraag waar Christus zich laat vinden en waar Hij ons roept om Hem te volgen: Dat kan in de kerk zijn, maar ook daarbuiten.

Ontmoeting en samenwerking

Als Protestantse gemeente willen we een oecumenische gemeenschap zijn, vanuit de notie dat we kinderen van één Vader zijn. Hierbij gaat het om geloofsverbinding met christenen, mensen uit andere kerken en culturen. Dit door ontmoeting, inspireren, leren en samenwerking. De nadruk ligt daarbij op lokale verbinding. Door de moderne technologie is contact en samenwerking met andere kerken, regionaal, landelijk en wereldwijd, echter meer dan ooit mogelijk zijn. Daarbij hebben we elkaar ook meer nodig dan we lange tijd hebben gedacht.

Midden in het leven

Als kerkelijke gemeente willen we midden in het leven te staan. Om daar te zijn, waar Jezus is. De Geest leidt ons daarvoor over de grenzen van ons eigen kerk-zijn. Als kerk hebben we niet alleen de opdracht om iets de wereld in te brengen; we zijn allereerst geroepen om er te zijn. Dan kunnen we vaak aansluiten bij wat er al gaande is en ook ontvangen van wat God geeft buiten de muren van onze kerk. De Geest brengt ons op nieuwe wegen, opent perspectief en mogelijkheden op onverwachte plaatsen. Als we ons hier voor open zetten in onder meer onze diaconale en missionaire activiteiten, kunnen we relevant zijn met geloof en als kerkelijke gemeente in het leven van anderen.

1.3 Opbouw van dit beleidsplan

Dit beleidsplan omvat de volgende zaken.

- Hoofdstuk 1. Inleiding, missie en visie
- Hoofdstuk 2. Situatiebeschrijving en analyse
- Hoofdstuk 3. Opgaven
- Hoofdstuk 4. Opbouw van het gemeentelieven

2. Situatiebeschrijving en analyse

2.1. Protestantse gemeente te Goes

De Protestantse gemeente te Goes omvat op het moment van schrijven ongeveer 2450 leden (Bron: LRP). De meerderheid hiervan is boven de 65 jaar.

Leeftijdsofbouw per 31/12 van genoemde jaren

leeftijd	2012	2014	2016	2018	2020	2021 (per 1/7)	aandeel in %	daling 9 jaar in %
0-19	303	267	237	212	176	161	6,7	46,8
20-39	451	403	368	333	332	292	12,1	35,2
40-64	1112	977	848	736	627	601	25	45,9
65 e.o.	1566	1509	1464	1423	1394	1353	56,2	13,6
totaal	3432	3156	2917	2704	2529	2407	100,0	29,9

Voor corona waren er per zondag ongeveer 350 kerkgangers in een ochtenddienst. Na corona is dit aantal aanzienlijk kleiner geworden. Veel gemeenteleden beleven een dienst digitaal mee. Onduidelijk is nog hoe dit zich verder gaat ontwikkelen.

Gemeentewerk is voor een groot deel vrijwilligerswerk. Er zijn 2 predikanten in volledige dienst en een kerkelijk werker (0,7 fte), die laatste met name voor het ouderenvestoraat. Naast een betaalde koster, zijn er vrijwillige kosteren. Er zijn verschillende kerkmusici en een cantor.

De gemeente is georganiseerd volgens het werkgroepenmodel: een kerkenraad met taakgroepen, werkgroepen en een jeugdraad. Voorts fungeren er twee colleges die met een eigen verantwoordelijkheid werken in samenwerking met de kerkenraad: het college van diakenen en het college van kerkrentmeesters. In hoofdstuk 4 wordt hier verder op in gegaan.

In 2019 is er een nieuwe wijkindeling gemaakt voor het pastoraat. De gemeente is opgedeeld in 4 secties. Beide predikanten bedienen een wijk die bestaat uit twee secties. Daarnaast heeft iedere sectie een vaste wijkouderling die het bezoekwerk coördineert. Sectie 1 omvat Goes Noord, sectie 2 Goes Oost, sectie 3 Goes West inclusief Goes Centrum en sectie 4 Goes Zuid.

De wekelijkse kerkdiensten worden gehouden in de Vredeskerk. In de zomermaanden vinden deze plaats in de Grote of Maria Magdalenakerk. Het beheer en de exploitatie van de Grote of Maria Magdalenakerk is in handen van de Stichting Grote of Maria Magdalenakerk.

2.2. Ontwikkelingen in de Samenleving

We leven in een ontzettend snel veranderende wereld. Technologische ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op, maar ook de maatschappij en hoe mensen in de samenleving staan heeft zich op een bepaalde manier ontwikkeld.

In de visienota van de PKN 'Kerk 2025' worden een aantal kenmerken van de huidige samenleving genoemd, die hieronder kort beschreven worden.

- 1) Als eerste wordt genoemd dat we in een seculiere samenleving leven, waarin geloven slechts een optie of mogelijkheid is. Het christelijk geloof is geen vanzelfsprekend meer, ook niet in Goes.
- 2) Daarnaast wordt er vandaag de dag meer de nadruk gelegd op de individuele ontwikkeling. Dit heeft ook zijn weerslag op de mensen die naar de kerk gaan. Zij komen naar de kerk met een 'agenda', voor individuele geloofsgroei, om uitgedaagd en geprikkeld te worden of om handvatten mee te krijgen hoe te handelen in een specifieke situatie. Dit is slechts een constatering en geen waardeoordeel, maar wel iets om als gemeente rekening mee te houden.
- 3) Het derde kenmerk dat wordt genoemd is dat mensen zich minder dan voorheen voor langere tijd aan een organisatie, vereniging of kerk binden. Het rapport spreekt van een netwerksamenleving. Met name jongere generaties willen zich minder binden, en zijn ook vaak betrokken bij meerdere kerken.
Van onze gemeenteleden komt ca. 2/3 niet geregeld (meer) in een dienst. Een betekenisvol deel van deze groep zit echter sterker vast aan de kerkelijke traditie dan de gemiddelde regelmatige kerkganger.
- 4) Het voorlaatste punt in de nota betreft de digitale revolutie, die met zich meebrengt dat informatie vandaag de dag vrij toegankelijk is. Dit heeft gevolgen voor de manier van communiceren van de kerk. En wellicht ook voor de kerkdienst zelf.
- 5) Tenslotte wordt de globalisering van de samenleving vermeldt, wat zich onder meer uit in het aantal migranten in onze samenleving, de opmars van het Engels in het ons dagelijkse taalgebruik en de snelheid waarmee informatie van elders hier beschikbaar is.

Deze context brengt uitdagingen met zich mee voor de kerk, ook voor de Protestantse Gemeente te Goes. Hoe verhoudt de manier van kerk zijn zich tot de hierboven geschetste zaken? Welke impact heeft hoe mensen vandaag de dag in de samenleving staan op onze wijze van vieren in Goes? Kerk en geloof dient zich op de een of andere manier te verhouden tot alles wat er om ons heen in de wereld gebeurt – klimaatverandering, migratie problematiek, geweld en terrorisme, armoede, eenzaamheid, etc.
Op dit moment zien we ook in Nederland een toename van spanningen tussen verschillende bevolkingsgroepen en opkomst van het populisme. Dit leidt tot verharding in de samenleving. Hier is wellicht ook een rol voor de kerk weggelegd.

Bovengenoemde kenmerken kunnen aanknopingspunten zijn om als gemeente in deze beleidsperiode bepaalde keuzes te maken, bijvoorbeeld in het proces van liturgievernieuwing, maar ook met betrekking tot de invulling van het gemeentelieven.

2.3. Sterkte – zwakte analyse

In 2010 is er een sterkte – zwakte analyse gemaakt van onze gemeente, die is bijgesteld voor de situatie in 2015. Voor corona was deze analyse nog grotendeels actueel. Sterke punten zijn o.a. het feit dat de gemeente financieel gezond is met goed uitgeruste kerkgebouwen en een pluriforme geloofsbeleving binnen de gemeente. Zwakke punten die genoemd worden zijn de onevenwichtige leeftijdsopbouw, de betrokkenheid van de groep 20 tot 50 jarigen en de externe communicatie. Als kansen worden een viertal zaken genoemd: samenwerking met anderen verder uitbouwen, openstaan voor nieuwe ontwikkelingen, ruimte voor 'zoekers' en 'twijfelaars' en de zichtbaarheid naar buiten vergroten. Een bedreiging is een tekort aan kader in combinatie met de tijdsdruk bij velen.

In het voorjaar van 2020 is er een enquête gehouden onder de leden van de kerkenraad

- de kerkdiensten vinden we het meest kenmerkend voor de gemeente. De sterke, soms ook hechte gemeenschap herkennen we op zondagochtend. In de vieringen willen we de veelzijdigheid van het geloofspalet merken. Daar beleven we vooral de gemeenschap. Maar daar ligt tegelijkertijd ook onze grootste zorg: door corona, vergrijzing, afwezige jeugd en het generatie-gat.
- de gemeenteleden die met elkaar zichtbaar de gemeente vormen, kenmerken de gemeente als actieve en mondige gemeenschap. Het is een gemeenschap van actieve mensen of die dat in jongere jaren waren. We hechten aan een stevige organisatie waarin we onze inbreng willen hebben. Dat levert wel een dilemma op, want te weinig mensen moeten te veel doen, en eigenlijk nog meer.
- we hebben het druk met elkaar. Wat we met elkaar moeten regelen of vergaderen bevestigt enerzijds de band die we hebben, anderzijds missen we de niet-actieve mensen. En we missen vooral de jongere generaties, voor wie onze manier van regelen en vergaderen niet zo aantrekkelijk is. We vinden onszelf niet overgeorganiseerd. Maar merken wel dat we weinig ruimte hebben voor spontane acties en experiment waaraan jongere mensen zich eerder voor een tijdje aan zouden verbinden.
- we zijn een geloofsgemeenschap met een veelkleurige geloofsbeleving. Het geloofsgesprek is geen opvallend item voor de kerkenraad, maar ook niet sterk in de gemeente. We vermijden het gesprek niet, maar het is ook wel een beetje de vraag of het er nog wel van komt. Als we met elkaar beter weten waar we als gelovigen voor willen staan zou het onze communicatie met de buitenwereld zeker helpen.
- naar de Grote Kerk kijken we ambivalent: het is een visitekaartje en een belangrijk monument voor enkelen, maar ballast voor anderen en vele nuances daar tussen in. Het is het onderwerp waar we in de kerkenraad de meest uitgesproken en persoonlijke meningen over hebben. Misschien zegt dat eigenlijk wel meer over de beelden binnen de kerkenraad van wat kerk, geloof en gemeenschap voor ieder betekenen, dan over het gebouw zelf.
- Op de vraag wat voorrang moet krijgen kijken we het sterkst naar de zondagochtendiensten. Die moeten voor jong en oud aantrekkelijk, begrijpelijk, kort en gevarieerd zijn. Helaas, dat gaat tot ieders voldoening nooit lukken. Maar belangrijker: zo lang we vooral naar de zondagochtendienst als het enige podium van de kerk kijken,

missen we waar 'kerk' zich nog meer kan afspelen. In het pastoraat, in inloop en koffiebijeenkomsten, in vergaderingen.

- Op de vraag waar we minder tijd aan kunnen besteden spreekt vooral het verlangen naar slimmer organiseren, minder frustratie en meer inhoud. Dit is de uitdaging voor een mondige gemeenschap die een stevige organisatie belangrijk vindt, maar de valkuilen er ook van kent.
- Missionaire kansen vinden we in de sterkte/zwakte analyse behoorlijk belangrijk. Bij een pioniersplek wordt het meest gedacht aan de leeftijdsgroepen die we in de kerkdiensten het minst tegenkomen.

Het is mogelijk om de hoogst scorende kenmerken met elkaar te verbinden

- ✓ kans/sterkte: dit is mogelijk!
- ✓ kans/zwakte: dit is frustrerend....
- ✓ bedreiging/sterkte: dit levert strijd op.....
- ✓ bedreiging/zwakte: dit maakt apathisch....

<p><i>dit is mogelijk!</i></p> <p><i>* digitale en fysieke gemeenschap voor jonge gezinnen</i></p> <p><i>*</i></p>	<p>kans</p> <ul style="list-style-type: none"> - nieuwe praktijk corona - interkerkelijke aanpak - miss/diac pionieren - rituele uitingen verbondenheid - Goes is bruisende stad 	<p><i>dit is frustrerend...</i></p> <p><i>* niemand weet wat voor moois we doen</i></p> <p><i>*</i></p>
<p>Sterkte</p> <ul style="list-style-type: none"> - talenten nevendienst - Vredeskerk bij de tijd - veel aandacht zondagochtend - sterke gemeenschap - goede financiële reserves 	<p style="text-align: center;">X</p>	<p>zwakte</p> <ul style="list-style-type: none"> - ongelijke leeftijdsopbouw - weinig prioriteit bij communicatie - hoge drempel voor nieuwe leden - veel jeugd doet niet mee - eenzijdige muzikale inbreng
<p><i>dit levert strijd op!</i></p> <p><i>* geen nieuwe dingen, we doen al meer dan genoeg</i></p> <p><i>* erfgoed en eigentijds kerk zijn</i></p>	<p>bedreiging</p> <ul style="list-style-type: none"> - te kleine groep vrijwilligers voor te veel verwachtingen - minder middelen en generaties door vergrijzing - 50- bindt zich alleen kort - dalend kerkbezoek door streams - overleg met anderen is stroperig, levert weinig op 	<p><i>dit maakt apathisch...</i></p> <p><i>* de vergrijzing is toch niet te keren</i></p> <p><i>*</i></p>

3. Opgaven

3.1. Kerk in transitie

De ontwikkelingen in de samenleving en de situatie van onze gemeente, inclusief haar sterke en zwakke punten, maken het nodig om het tempo in de ontwikkeling van onze gemeente te vergroten. We komen als kerk terecht in een transitiefase. Het gaat om een (generatie) switch. Zo'n verandering heeft gevolgen voor de organisatie (van traditioneel aanbod naar spontaan, van onderop), voor de wijze waarop we relaties aangaan; meer netwerk georiënteerd, wijze waarop we zichtbaar zijn en welke leefstijl we uitstralen.

Door gemeenteleden zijn onder andere in een gemeentevergadering eind 2019 belangrijke aandachtspunten hiervoor naar voren gebracht:

➤ *Identiteit*

We zijn een geloofsgemeenschap met een veelkleurige geloofsbeleving. We komen vanuit verschillende protestantse tradities. De afgelopen 6 jaar zijn we naar elkaar toegegroeid, maar er is behoefte aan het opnieuw bespreken van onze identiteit: Waarom en waarvoor zijn we kerk en vormen we een gemeente? En wat past daar bij aan diensten, activiteiten en gedragingen. Hoe willen wij als gemeente worden?

Een tafel van samenkomst vraagt andere kwaliteiten dan een vergadertafel. Op welke tafel leggen wij het zwaartepunt?

➤ *Kerk naar buiten toe*

De Protestantse Gemeente Goes dient meer zichtbaar te zijn in Goes. In de sterkte- en zwakteanalyse eerder in dit document werd duidelijk dat de externe communicatie beter moet. Het is daarom zaak om actief bezig te gaan met dit naar buiten treden. Het gaat hierbij op de eerste plaats om een houding, naast het concreet vorm geven. We zijn nu nog vooral gericht op onze gemeenteleden en nauwelijks/te weinig extern. Voor het concreet vorm geven valt te denken valt aan het organiseren van activiteiten voor buiten-kerkelijken met na afloop gelegenheid tot napraten, lezingen gerelateerd aan actuele maatschappelijke vraagstukken, diaconaal zichtbaar zijn. Ook het gebruik van de Grote Kerk in de zomermaanden biedt wellicht meer mogelijkheden dan waar deze tot nu toe voor wordt aangewend.

➤ *Aandacht voor kinderen en jongeren*

Veel meer specifieke aandacht is nodig voor kinderen, jeugd en jongeren, en hun plaats in de gemeente. Dat geldt voor de zondagse dienst en de ruimte die daarin gecreëerd wordt voor hen, maar ook in bredere zin voor bijvoorbeeld hun plek in het kerkgebouw, activiteiten die voor of door hen georganiseerd worden, etc. Onderscheid tussen enerzijds kinderen en anderzijds jongeren en hun wensen is hierin van belang. Terecht is opgemerkt dat de aanwezigheid van kinderen en jongeren in de kerk direct gerelateerd is aan hun ouders. Voelen zij zich thuis in de Protestantse gemeente Goes, en wat valt daar aan te verbeteren?

➤ *Liturgievernieuwing*

Een belangrijke interne ontwikkeling is het proces van liturgievernieuwing. Uitgangspunt hierbij is een vernieuwde liturgie, met een veelkleurigheid en diversiteit aan liturgische vormen en muzikale stijlen, waar bewust voor gekozen is, waar draagvlak voor is en

waarbij de gemeente zich thuis voelt.” Aan de ene kant dus het creëren van ruimte voor diversiteit, aan de andere kant aandacht voor inhoud en saamhorigheid. Vanzelfsprekend is dit creëren van ruimte ook van belang buiten de zondagen om. Er ligt inmiddels een stevig en gedragen advies (bijlage 3). Hier zijn we in 2021 met aan de gang gegaan, onder andere met de Rode Loper diensten. De verdere uitvoering van dit advies is cruciaal ook in relatie tot de transitie.

3.2. Staan op de schouders van onze voorgangers

Met een focus op de noodzakelijke transitie van onze kerk mogen we niet uit het oog verliezen dat we mogen staan op de schouders van onze voorgangers en verantwoordelijkheid en zorg dragen voor hen en datgene wat zij ons hebben nagelaten. Op dit moment geeft dat heel specifiek twee aandachtspunten.

➤ *Toekomst van de Grote Kerk*

Samen met het gemeentebestuur van Goes en stichting Grote of Maria Magdalenakerk zijn we een onderzoek gestart naar de mogelijkheden van een betere benutting van dit kerkgebouw en een betere exploitatie. Hierbij moeten we enerzijds constateren dat onze kerkelijke gemeente niet veel langer eindverantwoordelijke kan zijn voor dit gebouw als eigenaar, gelet op de teruggang in omvang van ons ledenaantal. Maar het gebouw biedt ook mogelijkheden voor diensten en (missionaire) activiteiten om naar buiten te treden onder het motto “*Een gastvrije kerk in de stad....*” In met name de zomer zijn er immers veel mensen ‘op straat’: toeristen, Goesenaren en mensen uit de omgeving. Nu al komen er als de kerk wordt open gesteld tussen de 40 en 200 bezoekers per dag zomaar binnenlopen. Er zijn mogelijkheden om deze spontane belangstelling te vergroten. Met name de zondagen in de zomer bieden hiervoor mogelijkheden. Er ligt inmiddels een visiedocument van de stuurgroep. Tezamen met de andere betrokkenen wordt in de komende maanden een traject gelopen om tot een goede oplossingsrichting te komen.

➤ *Pastoraat*

Er dient blijvende aandacht geschonken te worden aan ouderen in onze gemeente. De in een eerder hoofdstuk genoemde nieuwe wijkindeling in het pastoraat met per wijk een vast team met een predikant, ouderling, diakenen en vaste bezoekers dient in deze beleidsperiode verder invulling te krijgen. Het bezoekwerk aan gemeenteleden boven de 80 jaar zal voortgezet worden, onder andere door onze kerkelijk werker.

3.3. Praktische vertaling

De voorgaande opgaven leiden tot een bijkomende opgave: Hoe vertalen we dit naar concrete stappen. Het gaat dan om:

- middelen: besteden, investeren en krimpen op basis van prioriteiten. Hiervoor ligt al de notitie “de kerk geteld”, dat kan dienen als vertrekpunt.
- vrijwilligers: werven, koesteren, uitzwaaien (van ontvangen > samen maken). Voor alle geledingen in onze gemeente is dit een urgent vraagstuk. De aanzet hiervoor is al gegeven in een notitie van Acronius Kramer (bijlage 4).
- communicatie: actueler, samenhang in media, dicht bij de mensen
- organisatie en bestuur: kleiner stabiel, gevarieerd tijdelijk, van lijn naar netwerkorganisatie
- Bewuste samenwerking: we werken als kerkelijke gemeente samen voor diaconaat (platform diamant), missionair werk (o.a. Stichting GoedNieuwsGoes) en binnen PKN verband. Vaak is dit meer iets dat we erbij doen, dan dat we het tot inzet maken van onze werkzaamheden. Het is nodig om hier meer bewuste invulling aan te geven.

4. Opbouw van het gemeenteleven

4.1. Kerkenraad en gemeentevergadering

De kerkenraad geeft leiding aan de gemeente en is samengesteld uit alle ambtsdragers binnen de gemeente: ouderlingen, ouderling-kerkrentmeesters, diakenen en predikanten.

In onze gemeente werken we met een zogenaamde “Breed moderamen” om leiding te geven aan de dagelijkse gang van zaken in onze gemeente. Deze bestaat uit de voorzitter, scriba, 2^e scriba, predikanten en kerkelijk werker, alsmede de voorzitters van het College van Diakenen en het College van Kerkrentmeesters (of een vervanger van hen).

De gehele kerkenraad stelt de begroting en de jaarrekening vast, evenals het beleidsplan. Voorstellen die van grote betekenis zijn voor de gehele gemeente worden ook aan de kerkenraad voorgelegd.

Belangrijke besluiten worden door de kerkenraad niet eerder genomen dan nadat de gemeenteleden zich hierover in een gemeentevergadering hebben uitgesproken. Een gemeentevergadering wordt elk half jaar bijeen geroepen.

In onze gemeente is het gebruikelijk dat elk orgaan jaarlijks een jaarverslag schrijft. Deze jaarverslagen vormen een goede basis om met elkaar de ontwikkelingen in onze gemeente te bespreken in de kerkenraad of in de gemeentevergadering. Er wordt naar gestreefd dat een jaarverslag van een orgaan ongeveer in één pagina omvat.

4.2. Pastoraat

Pastoraat betekent allereerst 'omzien naar elkaar'. Het is een van de meest kenmerkende eigenschappen van de geloofsgemeenschap dat we met belangstelling en aandacht met elkaar omgaan. Het is een onderling pastoraat waarop gemeenteleden mogen rekenen én zelf bij worden ingeschakeld.

Naast deze grondhouding in hoe we in de gemeente met elkaar willen omgaan, is er ook sprake van pastoraat in meer of minder georganiseerd verband:

- bezoek door bezoekmedewerkers, ambtsdragers en de pastores,
- persoonlijke contacten via telefoon, e-mail of apps, wandelingen,
- bezoek vanwege verjaardagen en jubilea van ouderen in de gemeente,
- rond de diensten: gastvrouwen/heren bij ontvangst, ontmoeting na de dienst,
- persoonlijke contacten bij het wegbrengen van de zondagse bloemengroet,
- groothuisbezoeken,
- inloopbijeenkomsten, zoals de koffieochtenden en het Vredespodium,
- halfjaarlijkse bijeenkomsten voor nieuwkomers in de gemeente.

Het stimuleren van de pastorale aandacht en inzet is de verantwoordelijkheid van de taakgroep Pastoraat. Naast de al genoemde activiteiten en het verkennen van nieuwe mogelijkheden voor pastorale activiteiten weet de taakgroep zich ook verantwoordelijk voor:

- de jaarlijkse organisatie van de Night of Remembrance (begin november),
- de deelname van nabestaanden aan de gedachtenis op Eeuwigheidszondag,
- het bespreekbaar maken van thema's in de gemeenten die met samenhangen met pastoraat,
- praktische en inhoudelijke informatie over het pastorale werk in de gemeente op de website en in kerkblad Op Weg,
- afstemming op het niveau van de pastorale wijken van de gemeente.

De taakgroep Pastoraat wordt gevormd door de coördinerende wijkouderlingen en wijkdiakenen, de coördinatoren van verjaardagswerk en jubilea, de predikanten en de ouderenpastor, de secretaris van de taakgroep.

Wat is de komende jaren bepalend voor het pastoraal karakter van de gemeente?

1. De Protestantse Gemeente Goes wil een veilige en betrouwbare gemeenschap zijn waar jong en oud, man en vrouw, met en zonder kerkelijke functie of taak, zich veilig voelt en mag vertrouwen op God en mensen. De kerkenraad heeft twee vertrouwenspersonen aangesteld waarbij mensen terecht kunnen als zij grensoverschrijdend gedrag ervaren, zich op enigerlei wijze geïntimideerd of bedreigd voelen. De taakgroep Pastoraat ondersteunt het doel van Veilige Gemeente door mee te werken aan de bekendheid van de vertrouwenspersonen, en het bespreekbaar maken van het thema Veilige Gemeente. Zodra het beleid hieromtrent concreet is geworden, werkt de taakgroep mee aan de invoering van een gedragscode, vrijwilligersbeleid en VOG.

2. De Protestantse Gemeente Goes wil zich de komende jaren concentreren op het versterken van het onderlinge pastoraat, waarin gemeenteleden zorg en aandacht voor elkaar hebben. Dit vergt een omslag in denken en doen, omdat het pastoraat door veel leden vooral wordt toebedacht aan de ouderlingen, de predikanten en de ouderenpastor.

Waar de pastorale aandacht steeds minder in functies en steeds meer in onderling contact gebeurt, helpen we elkaar door aandacht te geven aan het geloofsgesprek in de gemeente.

3. In toenemende mate nemen mensen deel aan kerkelijke activiteiten en diensten die geen lid zijn van de gemeente, maar wel actief meeleven. De grenzen tussen kerkelijk en niet- of anders kerkelijk worden steeds meer fluïde. Voor het pastoraat maken we geen onderscheid tussen mensen, maar staan we juist open voor de relaties die zich aandienen. En stimuleren we tevens dat mensen (op welke wijze zij ook betrokken zijn) met hun eigen mogelijkheden een bijdrage aan het kerkenwerk kunnen leveren.

4. De Protestantse Gemeente Goes gaat zorgzaam om met het netwerk van vrijwilligers dat zich inzet voor laagdrempelige contacten in het kerkgebouw, tijdens activiteiten, en bij bezoeken voor verjaardagen en jubilea. Ongeacht de intensiteit of grootte van de taak waarderen we ieders inzet als bijdrage aan het onderlinge en het georganiseerde pastoraat.

5. In de Protestantse Gemeente Goes oefenen we ons in het meer attent zijn op signalen en behoeften aan persoonlijk bezoek en pastorale begeleiding.

We hebben aandacht voor toerusting van pastorale vrijwilligers en ouderlingen, en versterken een goede taakverdeling tussen hen en de predikanten en ouderenpastor.

6. Als uitwerking van de visie en missie richt de Protestantse Gemeente Goes zich ook in het pastoraat de komende jaren in het bijzonder op:

- Nieuwkomers in de gemeente, zodat zij zich in korte tijd welkom weten en worden geholpen om thuis te raken in onze geloofsgemeenschap,
- Kinderen, jongeren en jonge gezinnen, omdat zij de toekomst van de geloofsgemeenschap vormen,
- Ouderen, omdat zij een groot deel van de gemeente vormen, en door de levensfase in wat zij meemaken vaak een pastorale behoefte hebben.

4.3. Het ambt en de taken van de predikanten en kerkelijk werker

Predikanten worden voor gewone werkzaamheden verbonden aan de gemeente, in ons geval dus aan Goes. Aan predikanten wordt arbeid toevertrouwd door de kerkenraad. Dit 'toevertrouwen' is iets anders dan 'opdragen': het is dan ook nodig dat over taken overeenstemming wordt bereikt tussen predikant en kerkenraad. De predikant staat niet in een werknemer-werkgever relatie ten opzichte van de kerkenraad, hij of zij heeft een eigen ambtelijke verantwoordelijkheid. Wel wordt periodiek een gesprek gevoerd op voet van gelijkwaardigheid tussen een afvaardiging van de kerkenraad en predikanten over het functioneren ten opzichte van elkaar en ten opzichte van de gemeente; hiervan wordt een verslag gemaakt.

Predikanten zijn allereerst predikant van de plaatselijke gemeente, maar tegelijkertijd zijn zij ook predikant in en van de Protestantse Kerk in Nederland. Bedoeld wordt vooral dat zij deel uitmaken van een groter geheel en dus ook een verbondenheid hebben met de landelijke kerk (dat is iets anders dan aangestuurd worden).

Tot het dienstwerk van predikanten behoort met name:

- de bediening van Woord en sacramenten (taken met betrekking tot de eredienst)
- catechese en toerusting;
- het verkondigen van het evangelie;
- de herderlijke zorg (onder meer bezoekwerk) en het opzicht, samen met de ouderlingen;
- het dienen van de kerk in meerdere (ambtelijke) vergaderingen (zoals kerkenraad, classis, synode), door hier in mee te denken en mee te spreken.

Naast deze kerntaken kunnen de predikanten zich richten op geëigende taken zoals jongerenwerk en diaconaat.

Samen met de andere twee ambten van ouderling en diaken oefenen zij hun taken uit tot opbouw van de gemeente. Het ene ambt is niet meer dan het andere, de ene ambtelijke vergadering heerst niet over de andere. Deze structuur van onze kerk wordt presbyteriaal-synodaal genoemd.

De predikanten vormen samen met de kerkelijk werker het ministerie. Er wordt in teamverband samengewerkt. Elk heeft een eigen pastorale wijk of, in het geval van de kerkelijk werker, een eigen pastoraal gebied.

Kerkelijk werker

Aan onze gemeente is een (ouderling-) kerkelijk werker verbonden met de opdracht om het ouderenpastoraat inhoud te geven voor de kerkleden in de verpleeghuizen, zorgcentra en servicevoorzieningen in Goes.

In de uitvoering wordt samengewerkt met de predikanten, de coördinerende ouderlingen en bezoekmedewerkers, en met de geestelijke verzorgers van het ADRZ, Ter Weel en SVRZ. In de verdeling van aandacht concentreert de kerkelijk werker zich op het crisispastoraat, uitvaarten en nazorg nabestaanden.

In de beleidsperiode maakt het pastoraal beleid van de gemeente en de taakgroep Pastoraat tevens deel uit van zijn takenpakket.

De (ouderling-) kerkelijk werker staat in een werknemer-werkgever-relatie met de kerkenraad. Evenals de predikanten heeft hij geheimhoudingsplicht (ord.4-2).

De kerkenraad heeft hem de bevoegdheid verleend om voor te gaan in uitvaartdiensten en diensten in tehuizen te Goes en desgewenst in andere diensten.

4.4. Liturgie

De inrichting van de eredienst wordt vastgesteld door de kerkenraad met inachtneming van de bijzondere verantwoordelijkheid van de voorgangers en hen die zorgdragen voor de kerkmuziek. In onze gemeente wordt dit op hoofdlijnen voorbereid en besproken in de Taakgroep Coördinatie Liturgie. In deze kerkgroep zitten de predikanten, een vertegenwoordiging van de kerkmusici en diverse gemeenteleden die tezamen een goede afspiegeling bieden van de opvattingen en voorkeuren op liturgisch en muzikaal gebied, die leven in onze gemeente.

Uitgangspunt

Elke zondag vindt er in de Protestantse gemeente een morgendienst plaats: In de zomer in de Grote Kerk en de andere maanden in de Vredeskerk.

De diensten worden zo veel mogelijk geleid door één van de eigen predikanten. In de morgendiensten wordt in hoofdzaak het (nieuwe) Liedboek wordt gebruikt. In het Dienstboek staan diverse orden van dienst vast, die gehanteerd kunnen worden.

Veelkleurigheid

De ochtenddienst verloopt veelal volgens het liturgische patroon, dat bekend staat als 'oecumenisch-protestants'. Kenmerkend voor deze liturgische vorm is het drempelgebed en kyrie en gloria. Hiernaast wordt ook gebruik gemaakt van het 'reformatorisch' model, waarin de tien woorden zijn opgenomen. Predikant en organist hebben contact over de keuze van de liederen. In de regel gebruiken de eigen predikanten het leesrooster van 'Kind op Zondag'. Ook dit rooster staat niet vast. Wel overleggen de predikant en de leiding van de kindernevendienst over de thematiek van de dienst. Zo mogelijk wordt ook de ouderling van dienst voortijdig op de hoogte gesteld van de liturgie. Er is ruimte voor bijzondere kerkdiensten, rondom een thema of gericht op een specifieke doelgroep. De organisten werken nauw samen met de predikanten.

Ongeveer 6 keer per jaar wordt zondagavond om 19.00 uur een Open Kerk dienst georganiseerd, die veelal worden voorbereid door leden van de Open Kerk band, soms samen met gemeenteleden. Deze Open Kerk band verzorgt hierbij de muzikale ondersteuning. In deze diensten worden meer evangelische liederen gezongen.

In de zomer, de adventstijd en de lijdenstijd vinden er in de Grote Kerk vespers plaats. De cantorij speelt een belangrijke rol in deze vespers, maar kan ook dienstbaar en ondersteunend zijn en zo een verrijking bieden bij andere diensten.

De ruimte voor veelkleurigheid en verschillende vormen van eredienst is van essentieel belang om te behouden. Dat betekent diversiteit in liturgische vormen, niet altijd volgens hetzelfde liturgische patroon. Dit uitspreken is één, maar dit waar maken is twee. In de periode 2018 – 2020 is hier veel over gesproken in het kader van de Liturgievernieuwing. De uitkomst hiervan is dat erediensten een meer afwisselend karakter zullen krijgen (zie bijlage 3). Er wordt in de periode van dit beleidsplan verder uitwerking gegeven aan het scenario *Afwisselende liturgie*:

- (1) Passagediensten in de zomerperiode, vanwege het gebruik van de Grote of Magdalenakerk en de doelgroep van (zomer)gasten en toeristen.
- (2) Dialoogdiensten en eventueel de Preek van de Leek als aanvulling op de zondagmorgendiensten, op andere tijd en/of dag.
- (3) Muziekdiensten, waarbij gedacht kan worden aan Taizé- of Iona-diensten of Top 2000, musical of meezing diensten
- (4) Missionaire diensten
- (5) Rode Loper-diensten

Deze afwisseling in diensten biedt ook ruimte voor andere vormen van kerk muzikale begeleiding, naast het orgel. Aan de kwaliteit van de muzikale uitvoering en begeleiding van (gemeente)zang worden wel altijd eisen gesteld. Kwaliteit is voldoen aan wat je met wijsheid en beleid afspreekt met elkaar. Wat voor de verkondiging geldt, is ook van toepassing op de kerkmuziek: de vertolking en uitvoering moet zodanig zijn, dat kerkgangers kunnen verstaan wat er muzikaal gebeurt. Dit betekent aan de ene kant aansluiting zoeken bij en appelleren aan de belevingswereld van mensen (het moet aanspreken en een beroep op je doen), aan de andere kant ook oog blijven houden voor de eigen taal, boodschap en klankkleur van Woord en kerkmuziek (je wordt boven jezelf uit getild, je wordt aangesproken door de Ander van niet vermoede zijde).

Afhankelijke van de liturgische vorm, is een herkenbaar moment in de dienst voor de kinderen waardevol, niet alleen voor hen: het geeft structuur en herkenbaarheid voor alle aanwezigen. Goede communicatie in de voorbereiding is belangrijk. De deelnemers aan een viering moeten weten wat ze kunnen verwachten.

Kerkmuziek en organisten

De kerkmusicus (cantor-organist, organist of cantor):

- Aan de gemeentezang en de verdere muzikale vormgeving van de eredienst wordt leiding gegeven door een kerkmusicus. De kerkmusicus wordt benoemd door de kerkenraad en wordt hetzij op basis van vrijwilligheid hetzij op arbeidsovereenkomst aangesteld volgens de bepalingen van de generale regeling kerkmusici.
- De kerk onderscheidt drie functieniveaus voor de kerkmuziek (cantoraat en orgel):
 - functieniveau 1 (professioneel, hoge moeilijkheidsgraad, eigen composities)
 - functieniveau 2 (professionele leiding, gemiddelde moeilijkheidsgraad)
 - functieniveau 3 (uitvoering op muzikaal juiste wijze, eenvoudige moeilijkheidsgraad)
- De werving en aanstelling van nieuwe kerkmusici is conform de Generale regeling kerkmusici en de kerkordelijke bepalingen.
- De voorkeur gaat uit naar breed inzetbare musici, die ook voor continuïteit zorgen. Een nieuw aan te stellen musicus zal vakbekwaamheid en bevoegdheid moeten hebben voor piano, orgel en/of het leiden van een cantorij. Daarnaast is het van belang dat hij of zij communicatief is en naar alle betrokkenen zich coöperatief kan opstellen.

4.5. Activiteiten, vorming en toerusting en jeugdwerk

Activiteiten, vorming en toerusting

Ook de activiteiten en toerusting kennen een veelheid van vormen: kringen, groeigroep, leerhuis, gebedsgroep, groothuisbezoek, ontmoetingsochtend, samen eten of wandelen. Er is ruimte voor het ontstaan van nieuwe activiteiten of netwerken.

Het aanbod vindt jaarlijks plaats in het kringenwerkkatern in 'Op Weg', dat aan het eind van de zomer verschijnt. Het aanbod komt in nauwe samenwerking tot stand met andere protestante gemeenten rondom Goes. Een deel van de gemeenteleden beleeft het "kerk-zijn" vooral in het kringenwerk. Daarmee zijn deze activiteiten, vorming en toerusting ook een speerpunt in het gemeentewerk. Het is van belang dat kringen niet allemaal binnenkerkelijk zijn gericht, maar ook onderwerpen uit deze tijd aan de orde komen, waarmee ook mensen die op grotere afstand staan, kunnen worden geïnteresseerd.

Het is wenselijk dat in deze beleidsperiode een taakgroep wordt gevormd, die zich met activiteiten, vorming en toerusting gaat bezighouden.

In de uitwerking van het rapport "Inspiratie voor Innovatie" (november 2013) is een "stip aan de horizon" omschreven, met een ambitieuze opsomming van activiteiten. In de afgelopen periode hebben we ons voornamelijk gericht op het versterken van de eigen gemeente en het vergroten van de onderlinge betrokkenheid.

Er is alle aanleiding om als gemeente nu meer naar buiten te treden en contacten te leggen met andere mensen en zo elkaar vanuit het geloof te inspireren. Hierdoor maken we onszelf bekend in Goes en is er een kans dat onze gemeente zich verder gaat ontwikkelen. Mensen die wel betrokkenheid voelen bij de kerk maar een te hoge drempel ervaren om naar de kerk te gaan zouden we met aantrekkelijke activiteiten over de streep kunnen trekken.

Het is wel van belang om hierbij realistisch te zijn en te vermijden dat we teveel willen, waardoor mensen teleurgesteld raken in plaats van geïnspireerd.

Kansrijk lijkt het jaarlijks organiseren een aantal activiteiten gericht op Vragen van deze Tijd. Ideeën daarover in het rapport zijn onder meer:

- steek de nek uit voor politiek niet welgevallige onderwerpen
- sluit aan bij overheidsinitiatieven zoals de Four Freedoms award
- ga in op thema's van het conciliair proces (vrede, gerechtigheid, heilheid van de schepping) en strijd tegen onrecht en voor duurzaamheid
- gebruik nieuwe vormen, zoals film (v.b. Movies that matter, met huis aan huis folder)
- beweeg je meer in de plaatselijke samenleving door contact te zoeken met anderen
- houd avonden over de grote vraagstukken buiten het kerkgebouw om de drempel voor geïnteresseerde buitenstaanders te verlagen (bv. Terminus, cafe Baarends...)

Jeugdwerk

Voor het jeugdwerk bestaat de jeugdraad. De jeugdraad wordt gevormd door gemeenteleden die actief zijn in het jeugdwerk (jeugdwerkteam), twee ambtsdragers (jeugdouderling en jeugddiaken) en een predikant.

De jeugdraad houdt zich bezig met de volgende activiteiten:

- De crèches. Die zijn bedoeld voor kinderen in de leeftijd tussen 0-4 jaar. Een klein aantal van de ongeveer 5 dopelingen per jaar zie je later terug in de crèche en in de kindernevendienst.
- In de ochtenddiensten verzorgt een team van gemeenteleden wekelijks kindernevendienst voor de groep 5-9 en 9-13 jarigen. In de zomer is er maar één groep.
- Active Spirit. Activiteiten voor kinderen van 5-10 jaar, op woensdagmiddag 1 x per maand
- De basiscatechese wordt gegeven aan kinderen van 10 tot 12 jaar (groep 7 en 8 van het basisonderwijs) door een predikant samen met een gemeentelid.

- De catechese voor 12-16-jarigen wordt geïntegreerd gegeven in de jeugdclub Young Spirit ongeveer 1x per maand op zondagavond. Doel is vooral gesprek en ontmoeting rond thema's uit de leefwereld van de jongeren zelf, met raakvlakken op het gebied van kerk en geloven.
- De catechese voor 16+ en de belijdeniscatechese worden gegeven bij voldoende belangstelling.
- Jaarlijks wordt door kinderen van 9-12 jaar deelgenomen aan Sirkelslag, aangeboden door het landelijke JOP en ter plaatse georganiseerd door gemeenteleden.

4.6. Communicatie: intern, extern en diensten

Communicatie binnen de Protestantse gemeente te Goes en naar buiten is belangrijk. Het gaat hierbij om een goede communicatie tussen mensen die actief zijn in onze gemeente en daarnaast om communicatie naar alle gemeenteleden. Dit betreft *interne communicatie*. Daarnaast gaat het om het naar buiten treden van onze kerkelijke gemeente, via *externe communicatie* en PR. De taakgroep Communicatie is in het leven geroepen om zowel de interne als externe communicatie te bevorderen en te verbeteren. Een bijzondere plaats neemt hierbij in de uitzending van onze diensten via kerkdienst-gemist. Zowel gemeenteleden als derden kijken en luisteren hierna. Er wordt hiermee in een belangrijke behoefte voorzien.

Intern

Onderlinge communicatie: Het scribaat fungeert als de spin in het web van de Protestantse gemeente. Het coördineert in samenwerking met de vrijwilligers van het kerkelijk bureau alle in- en uitgaande post. Het gaat tot actie over zodra dat geboden is, ook tussen de vergaderingen in. Voor het bijzondere pastoraat rondom geboorte, doop, huwelijk en belijdenis heeft het scribaat een controlerende en coördinerende functie. E-mail is een belangrijk medium. Via dit medium kan de interne communicatie tussen de structurerende vergaderingen van moderamen en kerkenraad voor het grootste deel worden behartigd. Het scribaat zorgt er ook voor, dat mededelingen op de gemeentebrief en in 'Op Weg' worden geplaatst.

De voorzitter van de kerkenraad communiceert met name op de gemeentevergaderingen met de daar aanwezige gemeenteleden. Daarnaast heeft hij/zij een taak in het contact met de burgerlijke overheid.

Het ministerie zorgt ervoor, dat de interne communicatie tussen de predikanten en kerkelijk werker, alsmede het moderamen optimaal verloopt.

De voorzitter van de kerkrentmeesters en de voorzitter van de diaconie communiceren binnen het moderamen, de kerkenraad en de gemeentevergaderingen over de financiële en beheers aspecten van de kerk respectievelijk het diaconale werk. Een deel van deze taken delegeren zij zo nodig binnen de colleges. Deze organen zorgen zelf voor een adequate publiciteit richting gemeenteleden.

Bij de persoon die de ledenadministratie bij houdt, ligt een grote verantwoordelijkheid om te zorgen dat iedereen adequaat wordt geïnformeerd bij wijzigingen in het ledenbestand. Met name overlijden van gemeenteleden vergen altijd alertheid.

Communicatie en informatievoorziening naar alle gemeenteleden:

Het kerkblad 'Op Weg' wordt samen met de Protestantse gemeenten van Kloetinge, 's Heer Hendrikskinderen, Wilhelminadorp en de Vrijzinnige gemeente te Goes uitgegeven. De redactiecommissie van 'Op Weg' verzamelt de kopij en rangschikt deze in de juiste rubrieken. Bijna alle relevante informatie van en over onze gemeente komt in het kerkblad terecht. Daarnaast stimuleert deze commissie het schrijven van actuele artikelen en interviews. De redactie kan ook zelf artikelen aanleveren. Communicatie vindt plaats met scribenten, de drukker en met de Werkgroep Uitgeverij Kerkblad (WUK).

De Gemeentebrief heeft zich naast de fysiek versie recent ontwikkeld tot digitale Gemeentebrief die ruim verspreid en gelezen wordt. Dit medium is vooral voor *korte en actuele communicatie* naar de gemeenteleden en wordt gemonitord door de TG Communicatie.

De Groepsapp wordt binnen de kerk vooral voor het bereiken van jonge gezinnen gebruikt.

De Website en Facebook (in ontwikkeling), zijn digitale plaatsen, die zowel van belang zijn voor interne als externe communicatie. De website wordt momenteel vernieuwd.

Externen PR

Naar buiten toe vindt de communicatie op onregelmatige basis plaats. Dit betreft de lokale pers en algemene sociale media. Wel wordt, veelal namens de kerkenraad, direct contact gelegd met de burgerlijke gemeente of andere instanties.

Het wordt van belang geacht dat met name de publicaties naar buiten toe meer worden benut en beter op elkaar worden afgestemd. Vooral ten behoeve hiervan is een taakgroep communicatie in het leven te geroepen. Deze taakgroep heeft als eerste werk gemaakt van een vaste lay-out van de verschillende publicaties. Deze huisstijl wordt onder andere ook doorgevoerd in posters, de nieuwe website die in 2022 wordt gelanceerd en de kaarten voor het bezoekwerk. Het volgen van ontwikkelingen van media (denk aan Donkey Mobile) en daar mogelijk op inspelen. De taakgroep wil doorgroeien naar eindverantwoordelijke voor een goede kwaliteit (qua vormgeving en inhoud) van alle communicatiemiddelen die namens onze gemeente gepubliceerd worden.

De webmaster, die betrokken is bij de TG Communicatie, houdt de website van de Protestantse gemeente te Goes zo actueel mogelijk. Daarbij kan hij/zij een beroep doen op alle betrokkenen om kopij aan te leveren. Na publicatie in 'Op Weg' kunnen artikelen daaruit ook op de website worden geplaatst. Iedereen die dat wil, kan zelf contact opnemen met de webmaster. In voorkomende gevallen overlegt de webmaster met de taakgroep Communicatie.

Digitale diensten

In 2015 is met de ingebruikname van de Vredeskerk ook de mogelijkheid gecreëerd om de kerkdiensten van onze gemeente niet alleen via het geluid van de luisterkastjes te volgen, maar ook om de kerkdiensten via Kerkdienstgemist direct te volgen via het internet. Van deze mogelijkheid is direct na de start al veel gebruik gemaakt door gemeenteleden, die om verschillende redenen niet naar kerk konden komen. Maar het digitaal beleven van de diensten is algemeen in gebruik geraakt sinds de maatregelen vanwege het corona-virus. Omdat de kerkdiensten via de website altijd te zien zijn, volgen veel mensen de diensten nu onafhankelijk van tijd en plaats. Dit is een heel andere manier van kerkdiensten meemaken, dan dat wij tot voor kort gewoon waren. De verwachting is dat dit blijvend is en een gedeelte van onze gemeente vaker hiervoor zal kiezen, dan voor het lijfelijk aanwezig zijn in de kerk. Het op deze wijze meemaken van diensten kan alleen door de inzet van een aantal vrijwilligers in het team Techniek. Daarnaast vraagt dit geregelde investeringen in de techniek en het vervangen van apparatuur. Gelet op het grote aantal kijkers is dit het geld beslist waard.

4.7. Diaconale en missionaire arbeid

In de kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland staat dat de gemeente haar diaconale roeping in de kerk en in de wereld vervult door *in de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid te delen wat haar aan gaven geschonken is, te helpen waar geen helper is en te getuigen van de gerechtigheid van God waar onrecht geschiedt.*

Deze roeping geldt voor de hele gemeente, en de kerkenraad is gehouden erop toe te zien dat de afzonderlijke taken waar nodig en mogelijk op elkaar worden afgestemd en dat zij worden gericht op het gemeente-zijn in de wereld. Het college van diakenen, ofwel de diaconie, is hiervoor in het bijzonder aangewezen.

Wat verstaan we onder missionaire en diaconale arbeid?

In de “taal” van onze kerk liggen missionair en diaconaal heel dicht bij elkaar en we behandelen het als één taakveld.;

missionaire arbeid = getuigenis en dienst aan hen die het Evangelie niet kennen of daarvan vervreemd zijn, zowel in eigen omgeving als elders op de wereld;

diaconale arbeid = de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid.

We onderscheiden in dit beleidsplan dan ook enerzijds de arbeid “naar binnen” (accent op diaconaal, in eigen gemeente) en anderzijds de arbeid “naar buiten” (accent op missionair, gericht op de samenleving dichtbij en veraf).

“Naar binnen”

Hieronder vallen, naast de ambtelijke taken in de kerkenraad en de eredienst, de van ouds bekende activiteiten:

- stille hulp;
- kerstviering voor onze ouderen;
- jaarlijkse busreis;
- bloemengroeten;
- luisterkastjes;
- autodiensten;
- avondmaalsvieringen in de tehuizen;
- werkgroep “Groene Kerk”. Tot de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid behoort ook het bevorderen van de zorg voor het behoud van de schepping. Daarom hebben we ons bij de landelijke kerk als “Groene Kerk” aangemeld en dus “met onszelf” de afspraak gemaakt dat we serieus op weg willen gaan naar verduurzaming van kerkgebouw, geloofsgemeenschap en omgeving. We gaan dat in de komende beleidsplanperiode – stapje voor stapje – verder gestalte geven.

“Naar buiten”

Hieronder vallen diverse activiteiten:

- Werkgroep Kerk-in-Actie;
- diaconale activiteiten in de Vredeskerk:
 - ontmoetingsochtenden;
 - het project “eten in de buurt”;
- ondersteuning van en (financiële) betrokkenheid bij:
 - het Diaconaal Platform Goes, waar het hulpplatform Diamant onder valt;

- de Oase, het inloophuis in Goes-Noord;
- de Noodopvang onder professionele verantwoordelijkheid van het Leger des Heils;
- de Voedselbank;
- de kerstpakkettenactie van het Leger de Heils.

In de afgelopen periode heeft de diaconie zich ingespannen om in iedere dienst aandacht te vragen voor het doel van de diaconale collecte en dit ook in de voorbede terug te laten komen. Voor het buitenlands diaconaat werd daarin ook dankbaar gebruik gemaakt van de Werkgroep Kerk in Actie.

Door middel van informatieve artikelen in OpWeg probeert de diaconie de gemeente ook zoveel mogelijk bij deze doelen te betrekken.

Het is voor de diaconie belangrijk te zijn betrokken bij diensten met een 'hoog diaconaal gehalte' zoals Bid- en Dankdag, Vredeszondag en Kerk en Israel.

Beheer

Het College van Diakenen heeft bij haar werk een eigen verantwoordelijkheid op het gebied van vermogensrechtelijke aangelegenheden. Door historische ontwikkelingen is het College van Diakenen in bezit gekomen van een vermogen. Een deel van het vermogen bestaat uit onbebouwde onroerende goederen. Aan het bezit van dit vermogen wordt alleen positieve waarde toegekend. Er zijn geen principiële of praktische redenen om van dit vermogen af te zien. Voor het beheer van het vermogen worden de richtlijnen van de daartoe bevoegde organen van de Protestantse Kerk in Nederland gehanteerd.

In de afgelopen periode heeft de diaconie bewust beleid gevoerd om haar vermogen 'aan het werk te zetten' in diaconale projecten. Dit vermogen was groot geworden omdat er een aantal legaten aan de diaconie werden toevertrouwd. Na een periode van interen moet de diaconie zich nu weer meer aandacht gaan schenken om de uitgaven in evenwicht te brengen met de inkomsten.

De diaconie krijgt in de komende tijd een penningmeester die geen ambtsdrager zal zijn maar deze rol als diaconaal rentmeester, benoemd door de kerkenraad zal uitvoeren.

4.8. Kerkrentmeesterlijk beheer

Functie en taken

Het college van kerkrentmeesters (CvK) is belast met het scheppen en onderhouden van materiële en financiële voorwaarden voor het leven en werken van de gemeente; onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad.

Het gaat dan om;

- Meewerken aan de totstandkoming van beleidsplan, begroting en jaarrekening;
- Zorg dragen voor de geldwerving, waarbij ernaar gestreefd wordt dat deze zoveel mogelijk wordt gedigitaliseerd;
- Optimaliseren van beschikbare ruimten voor eredienst en andere activiteiten;
- Uitvoeren van personeelsbeleid, met name het zorg dragen voor de arbeidsrechtelijke aangelegenheden van hen die krachtens arbeidsovereenkomst binnen de Protestantse gemeente Goes werkzaam zijn;
- Verantwoordelijkheid dragen voor het bijhouden van de registers en het archief.

Voor het werk van het CvK is behoefte aan mensen met een zekere deskundigheid op de terreinen financiën/administratie, bouwtechnische zaken en personeelszaken. Het beleid is erop gericht deze deskundigheidsgebieden binnen het college zo veel als mogelijk aanwezig te doen zijn, aangevuld met leden met algemene bestuurlijke ervaring.

Algemene uitgangspunten voor het financiële beleid

Het financiële beleid is gericht op het realiseren van een gezonde financiële positie van de gemeente. Dat houdt in, dat wij primair streven naar het handhaven van voldoende reserves om tegenvallers en onverwachte negatieve ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden. Voor zover mogelijk en verantwoord, gebeurt dit in combinatie met het realiseren van een sluitende exploitatie; op langere termijn wordt een structureel dekkende exploitatie nagestreefd.

De exploitatie is in de afgelopen 5 jaar met uitzondering van 2020 positief afgesloten. In 2016 en 2019 is dit een gevolg geweest van verkoop van onroerend goed. In 2016 is de Hoogte verkocht en in 2019 de pastoriewoning aan de Spiegelstraat in Goes. De teruglopende bijdragen (levend geld) van de gemeenteleden zijn de afgelopen jaren onvoldoende geweest om de kosten verband houdend met de exploitatie van de kerk te dekken. De exploitatie was in de afgelopen jaren licht negatief.

De diverse maatregelen die in de afgelopen jaren zijn genomen hebben weliswaar de uitkomsten in positieve zin bijgebogen, maar dit heeft nog niet tot positieve exploitatie uitkomsten kunnen leiden. Teruglopende inkomsten – o.a. veroorzaakt door een dalend ledental – doen het effect van teruggedrongen kosten deels weer te niet.

Afname ledenaantal en vermindering van de bijdragen zijn een essentieel gegeven voor hoe we naar de beleidsmatige invulling van onze kerk moeten kijken. Sinds 2012 is het aantal leden van de gemeente afgenomen met ca. 29 %. Uitgaande van de huidige leeftijdsopbouw bestaat de verwachting dat gedurende deze planperiode waarschijnlijk sprake zal zijn van een vergelijkbare afname.

In 2019 is ervoor gekozen het vermogen in te zetten voor de pastorale zorg binnen de gemeente. De vacature door het ontstaan van het vertrek (emeritaat) van de predikant is opnieuw ingevuld en er is eveneens een pastoraal medewerker op parttimebasis aangenomen.

Op basis van deze invulling heeft het CvK een conservatieve meerjarenbegroting 2020-2027 opgemaakt voor het verloop van de beschikbare middelen. Hierin is uitgegaan van een inkomstendaling (levend geld) van 6%. Het geprognosticeerde negatieve exploitatieresultaat kan gedragen worden door de ruime vermogenspositie. Om op termijn een positief exploitatieresultaat weer mogelijk te maken valt niet te ontkomen aan een heroverweging van de personele bezetting. In 2024 zal in dit kader een aanmerkelijk “natuurlijk verloop” plaatsvinden als gevolg van het emeritaat van 1 van de predikanten en de pensionering van de koster. De mate waarin vervanging zal plaatsvinden wordt mede bepaald door de vraag in hoeverre een sluitende exploitatie in beeld kan blijven. Ook voor wat betreft de overige functionarissen is het op zijn plaats om af te wegen of de daarmee verband houdende kosten in verhouding blijven staan t.o.v. de totale financiële situatie van de gemeente.

Het vermogen wordt op een verantwoorde wijze aangewend. Er wordt op dit moment niet belegd. Gezien de renteontwikkeling in de afgelopen jaren en de huidige negatieve rente wordt overwogen een deel van het vermogen te beleggen. Risicovolle beleggingen zullen vermeden moeten worden en er zal voldoende spreiding over de verschillende soorten beleggingsrekeningen. Doelstelling is om te zorgen dat het vermogen haar waarde behoudt.

Beheer van gebouwen

Het college volgt permanent de ontwikkeling van de technische staat en de mate van onderhoud van de gebouwen. Voor een adequaat onderhoud stelt zij een meerjaren-onderhoudsplan op inclusief financiële ramingen. Het beleid is erop gericht om de onroerende en roerende zaken (Vredeskerk, pastorie, kosterwoning) in optimale toestand beschikbaar te stellen voor de activiteiten die daarin plaatsvinden.

Het exploitatiebeheer van de Vredeskerk is gedelegeerd aan de koster/beheerder die in dienstverband werkzaam is. Hiervoor is een functie- en taakomschrijving opgesteld. Rekening houdend met pensionering van deze medewerker tijdens deze planperiode zal het toekomstige beheer van de kerk heroverwogen moeten worden.

De Grote of Maria-Magdalenakerk is in erfpacht gegeven aan de Stichting Grote of Maria Magdalenakerk, van wie het kerkgebouw wordt terug gehuurd voor erediensten en andere activiteiten. Met het bestuur en de beheerder van de stichting vindt geregeld overleg plaats. De huidige erfpachtovereenkomst loopt af op 31 december 2026. De middelen van de PGG zullen dan echter niet toereikend zijn om na die datum de exploitatieverplichtingen weer op zich te nemen. Binnen deze termijn zullen daarom in ieder geval de Stichting, de Gemeente Goes en de PGG gezamenlijk het toekomstig beheer en een verantwoorde exploitatie van het gebouw vanaf 1 januari 2027 moeten bepalen en invullen.

Ten behoeve van de activiteiten in de Grote- of Maria Magdalenakerk treden vrijwilligers als koster op.

Het beleid voorziet in een jaarlijks functionerings- en evaluatiegesprek met de betreffende personen door 2 leden van het college.

Personeelsbeleid

Het CvK is verantwoordelijk voor de kosters en voor alle andere functionarissen die een arbeidsovereenkomst hebben. De kerkenraad is verantwoordelijk voor het personeelsbeleid. De rol van het college beperkt zich hier tot het bewaken van arbeidsrechtelijke aangelegenheden en het geven van advies hierover, alsmede de verzorging van arbeidscontract en personeels- en salarisadministratie. Uitgangspunt is dat jaarlijks een (functionerings-) gesprek plaats vindt met alle betaalde functionarissen van onze gemeente.

Kerkelijk bureau

De werkzaamheden op het kerkelijk bureau zijn in grote lijnen te onderscheiden in:

- secretariaat /archieff;
- financiële administratie;
- vrijwillige bijdragen administratie;
- ledenregistratie/ledenadministratie;

St. KKA verzorgt de boekhouding voor onze gemeente.

Indien daar bijv. bij gebrek aan voldoende en deskundige bemensing van het college noodzaak voor is, zal het uit besteden van taken steeds actueler worden.

Bijlage 1.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN Jaarrekening 2020 e.v.

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten.

Financiële effecten van aanpassingen in gemeente-zijn

Sinds mei 2015 wordt in één gebouw gekerkt; dit gebeurt afwisselend 's zomers/hoogtijdagen in de Grote- of Maria Magdalenakerk en in de herfst/winter/voorjaar in de Vredeskerk.

Voor de huur van de Grote- of Maria Magdalenakerk is voor de periode 1 januari 2021 tot en met 31 december 2026 een huurovereenkomst met de gelijknamige Stichting opnieuw afgesloten. Zoals ook in de huurperiode 2015 – 2021 was overeengekomen, wordt ook nu rekening gehouden met het verminderd gebruik t.o.v. het gebruik van voor 2015.

Ook de overeenkomsten met de organisten zijn daarop aangepast.

Onroerende zaken en inventaris

Met ingang van de jaarrekening 2020 moeten kerken alle activa met uitzondering van de kerkgebouwen waarden tegen de actuele waarde. De kerkelijke gebouwen en hun inrichtingen en inventarissen worden als pro memoriepost gewaardeerd op de balans.

Voor woningen wordt de actuele waarde gelijk gesteld aan de WOZ waarde; er wordt niet afgeschreven op de woonhuizen.

Verpachte gronden worden gewaardeerd volgens de door de belastingdienst uitgegeven richtlijn voor waardering van verpachte gronden in box 3. Uit kosten oogpunt is ook het perceel naast de Vredeskerk dat in erfpacht is uitgegeven aan de gemeente Goes volgens deze richtlijn gewaardeerd.

Vorderingen, schulden en overige activa en passiva

Voor zover niet anders is vermeld zijn de overige posten opgenomen tegen nominale waarde.

Vorzieningen

Ter egalisatie van incidentele of ongelijkmatige voorzienbare uitgaven worden voorzieningen gevormd.

Voorziening voor groot onderhoud en vervanging

Dit fonds dient ter egalisatie van de kosten van groot onderhoud van gebouwen en van aanpassing en vervanging van inventaris en facilitaire voorzieningen.

Resultaatbepaling

De kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Bijlage 2. Conclusies en Advies afstudeerproject E. Tramper, mei 2018

Veelkleurigheid: Kerk-zijn voor twintigers en dertigers in een postmoderne tijd.

Erik Tramper, mei 2018, afstudeeropdracht.

Conclusie

In hoofdstuk 1 kwam de veelkleurigheid van de Protestantse Gemeente te Goes ter sprake. De gemeente is ontstaan uit drie Hervormde Gemeenten met ieder een heel eigen kleur en uit de Gereformeerde Kerk met ook een heel eigen kleur. De PGtG kenmerkt zich door haar veelkleurigheid en haar onderlinge verdraagzaamheid en dienstbaarheid. De vraag die daarna werd, was of dit eigenschappen zijn die twintigers en dertigers aanspreken. Uit de interviews is duidelijk naar voren gekomen dat de twintigers en dertigers van de PGtG trots zijn op de veelkleurigheid en de pluriformiteit binnen de gemeente. Ze zijn trots op het respect en onderlinge acceptatie, mensen mogen er mogen zijn zoals ze zijn. Dit is min of meer in tegenstelling met de bestudeerde literatuur. Hierin zijn de twintigers en dertigers van de PGtG dus afwijkend.

In hoofdstuk 2.1 zijn vanuit recente onderzoeksrapporten van Niels de Jong en Nadine van Hierden & Maaïke Bikker respectievelijk de successleutels en de succesfactoren van een gemeente voor twintigers en dertigers beschreven. Twintigers en dertigers vragen om een gemeente met een duidelijk, inhoudelijk profiel. Ze vragen om ruimte voor verandering, een stimulerende omgeving, een goede sfeer, een persoonlijke benadering en om identificatiefiguren (waaronder de dominee). En misschien nog wel het belangrijkste; ze ontmoeten graag leeftijdsgenoten. Vanuit de missionaire literatuur zijn daar nog onderliggende succesfactoren aan toegevoegd, zoals rust en ruimte, het praktisch verwoorden van het evangelie in de taal van nu, het focussen op Jezus in plaats van het in stand houden van het instituut kerk, het belang van ervaren en beleving binnen het geloof en de kracht van de kleine groep. Opvallend is dat alle genoemde 'succesfactoren' ook door de geïnterviewde twintigers en dertigers als succesfactoren en/of als wenselijke veranderingen genoemd worden. In hoofdstuk 2.2 zijn het incarnatiemodel van Tim Keller en van Peter van de Kamp beschreven. Het incarnatiemodel zoals de Reedemer Church het in New York toepast, heeft grote aantrekkingskracht op de moderne jongvolwassen mensen. De Reedemer kerk is een jonge dynamische gemeente die een taal spreekt die jongeren van deze tijd verstaan. Een belangrijk en essentieel onderdeel binnen deze gemeente is de positie van de kleine groepen. De kleine groepen vormen de basis van het gemeente-zijn. De twintigers en dertigers binnen de PGtG gaven aan dat ze de kleine groep als belangrijkste middel zagen om de onderlinge verbondenheid te versterken. Op het incarnatiemodel is in hoofdstuk 2.2 nog een model van Hendriks gelegd. Hendriks noemt heel specifiek de balans tussen de verborgen omgang met God, de gemeenschap met elkaar en de dienst aan de samenleving als basis van kerk-zijn. De twee genoemde modellen vormen een mooi 'driedimensionaal model' om het gemeente-zijn te beschrijven. In de interviews viel op dat de dienst aan de samenleving maar weinig aandacht krijgt. Het is mogelijk dat dit komt door de huidige focus op de gemeenschap met elkaar. Wel mag de conclusie getrokken worden dat deze twee aspecten wat uit balans zijn en het gemeente-zijn in die zin ook wat verstoord is. In hoofdstuk 2.3 is, met het oog op verder begrip van de wereld van de twintigers en dertigers, de postmoderne mens vanuit de sociologie nog wat verder beschreven. In tabel 4 op pagina 32 worden enkele aspecten beschreven die getoetst

zijn in de interviews. In de interviews werden de aspecten waarbij de conclusie getrokken kan worden dat de geïnterviewde jongvolwassenen heel 'gewone' postmoderne mensen zijn onderstreept.

In hoofdstuk 3 is het begrip verbondenheid beschreven. De postmoderne mens bindt zich niet snel, laat staan langdurig, ergens aan. Hij hecht veel meer waarde aan vrijheid en het maken van bewuste keuzes die vaak periodiek en of tijdelijk zijn. De postmoderne mens is in feite op zoek naar zichzelf, naar zijn eigen identiteit en het kerk-hoppen kan daar onderdeel van zijn. Het feit dat meer dan 50% van de geïnterviewde jongvolwassenen langdurig lidmaatschap van de PGtG betwijfelt, bevestigt dit. De secularisatie en het postmodernisme laten zien dat het geloof veranderd is. Dit hoeft niet te betekenen dat dit ook een achteruitgang is. Kwantitatief misschien wel, maar kwalitatief is dat zeer de vraag. We kunnen het proces dat gaande is ook duiden als een transformatieproces. Gemeente zijn en met elkaar verbonden zijn vragen om een verandering en blijven aanpassen. Wat als vaststaand (tradities) gezien wordt, zal vloeibaar moeten worden.

In hoofdstuk 4 zijn de interviews uitgewerkt. De horizontale dimensie van de onderlinge verbondenheid met leeftijdsgenoten wordt als zeer belangrijk ervaren; samen het geloof delen en samen het geloof vieren. De kleine groep en samen koken en eten worden als middel gezien om de verbondenheid te versterken en te onderhouden. Geloof wordt ervaren als een belangrijk onderdeel van de identiteit. Pas op de tweede plaats wordt het leven na de dood genoemd. De postmoderne mens verwoord hiermee dat geloof allereerst invloed heeft en moet hebben op het leven hier en nu. Vandaar dat de vraag naar relevantie, ook met betrekking tot de prediking, heel belangrijk is geworden. Wat levert het mij op om gelovig te zijn, om lid van een gemeente te zijn? Dit zijn heel eigentijdse vragen, vragen waar we samen antwoorden op moeten vinden. Wanneer de vraag gesteld wordt of men op dit moment voor de PGtG zou kiezen, geeft meer dan helft van de twintigers en dertigers een negatief antwoord. Daarbij wordt aangegeven dat het verantwoordelijkheidsgevoel en de verbondenheid met leeftijdsgenoten de enige reden is dat ze nog lid zijn. Ook geven ze aan dat er op korte termijn verandering gewenst is en dat ook de nieuwe dominee een belangrijke rol zal spelen bij het al dan niet verbonden blijven van de jonge mensen aan de PGtG. Meer dan 50% van het huidige groepje twintigers en dertigers die de morgendiensten bezoeken geeft aan dat ze verlangen naar verandering. Op pagina 30 van dit document staan de gewenste 'noodzakelijke' veranderingen uitgewerkt:

Meer dan 50% van het huidige groepje twintigers en dertigers die in de morgendiensten aanwezig zijn, geeft aan dat ze verlangen naar verandering. De aangegeven adviezen vanuit de interviews zijn: De nieuwe predikant moet een people manager zijn, evangelisch, gericht op jongeren, visie hebben en de wil hebben om te veranderen en eigentijds en duidelijk kunnen preken. De kerkenraad moet durven kiezen voor de jongeren en niet alleen naar ze luisteren, maar ook opvolging durven te geven. Differentiëren, experimenteren is een 'must', dit juist ook met het oog op de veelkleurigheid. Aansprekende kerkdiensten, meer gericht op toepassing, gevoel en ervaring en minder liturgisch. Daarbij is er de vraag om gebruik te gaan maken van een piano en een band en het zingen van aansprekende liederen zoals Opwekkingsnummers. Ook wordt er aangegeven dat de kerkenraad beleid moet maken van 'de kleine groep' binnen de gemeente. Tot slot wordt geadviseerd om de hoogste prioriteit bij de twintigers te leggen.

We kunnen concluderen dat een verandering op korte termijn noodzakelijk is om deze groep te behouden voor de PGtG. De gewenste veranderingen zijn geheel in overeenstemming met wat je kan en mag verwachten van de postmoderne twintiger en dertiger in onze cultuur..

ADVIES

Mijn advies is om dit rapport goed binnen de kerkenraad te bespreken. De vraag moet beantwoord worden of de kerkenraad inhoud wil en durft te geven aan de verlangens van de postmoderne twintiger en dertiger. Het is een 'must' om te veranderen. Wanneer de kerkenraad deze uitdaging aandurft zal ze er slim aan doen om dit samen met de doelgroep te doen. Een speciale taakgroep met een duidelijke opdracht zal daar inhoud aan kunnen geven. Het is ook aan te bevelen om binnen deze taakgroep, bijvoorbeeld op projectbasis, een professional te plaatsen.

De onderzoeksvraag was: "Hoe blijven en/of raken jongvolwassen leden in de leeftijd van 21 tot 40 jaar met elkaar en met de kerk (PGtG) verbonden?"

De twintigers en dertigers hebben deze vraag duidelijk beantwoord. Het is aan de kerkenraad om hen op deze weg verder te faciliteren. Mijn advies is om het einddoel samen helder voor ogen te krijgen en daarna kleine stapjes te maken en continu als gemeente in beweging te blijven naar het einddoel toe. En belangrijk, tussentijdse successen met elkaar te vieren.

De Protestantse Gemeente te Goes heeft hiermee een mooie uitdaging om ook hoopvol de toekomst tegemoet te kunnen zien. Belangrijk is om vast te houden waar jong en oud beide trots op zijn: 1) Een open gemeente die zich kenmerkt door gastvrijheid, een gemeente waar je onvoorwaardelijk welkom bent zoals je bent. 2) Een gemeente die haar kracht heeft in de omgang met diversiteit en pluriformiteit.

In hoofdstuk 1 beschreven we de veelkleurigheid van de gemeente. De twintigers en dertigers willen hun bijdrage leveren om eraan te werken dat deze veelkleurigheid niet verbleekt en vergrijsst. Hun visie past zo mooi bij de eigenheid van de PGtG, maar vraagt wel om een (post)modernisering.

Tot slot de relatie met de samenleving, de diaconia, wordt in de interviews weinig genoemd. Dit komt mogelijk enerzijds door de eigen drukte binnen de eigen gezinnen en het werken aan een carrière, anderzijds wordt er prioriteit gegeven aan de relatie met God en met elkaar vanuit de gedachte dat daar nog veel te halen is. (H2.2.2) Wanneer de PGtG in staat zal zijn de postmoderne twintiger en dertiger aan te spreken, zal ze mogelijk beter in staat zijn om buitenkerkelijken aan te spreken. (H2.1.2)

Bijlage 3. Uitkomsten en Advies Liturgische Vernieuwing, Jaap van der Giessen, 2020

Afwisselende liturgie

Uitwerking vernieuwing liturgie

versie 30 september 2020

Inleiding

a. Vernieuwing liturgie

Begin 2019 is een begin gemaakt van het proces van vernieuwing van de bestaande vormen van vieren. Er zijn verschillende momenten van bezinning, gesprek en overleg geweest met gemeenteleden, de taakgroep liturgie en de kerkenraad.

In november 2019 heeft de gemeentevergadering zich uitgesproken voor het scenario *Afwisselende liturgie*, met de wens om meer aandacht te geven aan 'aanbidding' en 'ruimte creëren'.

In het voorjaar van 2020 hebben de voorgangers en de kerkmusici dit scenario concreet uitgewerkt. In de zomerperiode heeft het breed moderamen hiernaar gekeken; dit leidt tot onderstaande uitwerking met een voorstel tot gebruik.

b. Uitwerking Afwisselende liturgie

De traditioneel-protestantse manier van vieren – volgens het Dienstboek van de Protestantse Kerk – staat in een traditie van eeuwen en geeft voor velen van ons een ook vandaag de dag vorm aan een rijke inhoud. De vraag naar vernieuwing van de liturgie sluit aan bij de veelkleurigheid van de gemeente en beoogt meer diversiteit aan vormen en stijlen in de eredienst. Dit scenario wordt uitgewerkt voor de hoofddienst op zondagmorgen. De Open Kerk en de Vespers worden gecontinueerd in huidige vorm.

We zijn gekomen tot vijf typen diensten, naast de traditioneel-protestantse liturgie, de bestaande vorm van vieren van de hoofddienst.

1. Passagediensten
2. Interactieve diensten
3. Muziekdiensten
4. Missionaire diensten
5. Rode looper-diensten

Hieronder wordt een korte karakteristiek gegeven van de verschillende 'kleuren' diensten.

c. Uitwerking conform bedoeling

Deze uitwerking geeft invulling aan de bedoeling en de beoogde uitkomst van het proces van bezinning op en vernieuwing van de liturgie, zoals die in november 2018 is geformuleerd.

Een vernieuwde liturgie,

*met een veelkleurigheid en diversiteit aan liturgische vormen en muzikale stijlen,
waar bewust voor gekozen is,
waar draagvlak voor is en
waarbij de gemeente zich thuis voelt.*

Ook wordt met deze uitwerking aangesloten bij de wens vanuit de gemeentevergadering van november 2019, om meer aandacht te geven aan 'aanbidding' en 'ruimte creëren'.

d. Randvoorwaarden

Voor uitvoering van de verschillende soorten diensten is een aantal randvoorwaarden noodzakelijk. De volgende randvoorwaarden zijn benoemd.

- a. Liturgische orde, als uitgangspunt voor de dienst.
- b. Bemensing wat betreft voorgangers en musici. Een grotere variatie van het liturgische en kerkmuzikale repertoire vraagt verbreding van musici die verbonden zijn met de Protestantse Gemeente Goes, bijvoorbeeld musici die thuis zijn in de lichte muziek.
- c. Goed overleg tussen voorgangers en musici.
- d. Oog voor kwaliteit van verkondiging en muziek.
- e. Afgewogen planning van de verschillende soorten diensten, ook in relatie met de Vespers en de Open Kerk.
- f. Beschikbare locatie (Vredeskerk, Grote Kerk).
- g. Zelfwerkzaamheid gemeenteleden, begeleid door voorganger.
- h. Voldoende vrijwillige handen van gemeenteleden, om deze diensten mogelijk te maken.

De actuele realiteit van coronamaatregelen is van invloed op organisatie en inhoud van kerkdiensten. Corona heeft onbedoeld al voor meer beweging en vernieuwing geleid, dan van tevoren bedacht was. Het is nog moeilijk in te schatten wat in de komende tijd de corona-spelregels precies betekenen voor de verdere implementatie en uitvoering van het vernieuwingsproces.

e. Vervolg

Na besluitvorming in de kerkenraad kunnen de verschillende typen diensten (verder) vormgegeven en gerealiseerd worden.

Het verder implementeren van deze *Afwisselende liturgie* vraagt een goede communicatie in de richting van de gemeente en vereist van direct betrokkenen flexibiliteit en souplesse in voorbereiding en uitvoering. Het is een uitdaging om met elkaar – met gemeenteleden en vrijwilligers en vooral met voorgangers en kerkmusici – 'de bocht te maken' van verandering en vernieuwing.

Gaandeweg zullen reacties van gemeenteleden gepeild worden en zal inhoud en voortgang geëvalueerd worden.

Bij de planning van de kleuren van de afwisselende liturgie en bij het evalueren hiervan heeft de taakgroep Liturgie een belangrijke rol.

1. Passagediensten

b. Karakteristiek

Passagediensten bieden de mogelijkheid om tijdens de zomervakantie – binnen de verruimde corona-maatregelen – vieringen te houden in de Grote of Maria Magdalena Kerk.

Het voordeel is dat er in de Grote Kerk meer mensen terecht kunnen, dan in de Vredeskerk, en dat er tijdens de zomervakantie zo ook een mogelijkheid is voor gasten en toeristen om aan de viering deel te nemen.

Er wordt een paar kortere vieringen gehouden op de zondagochtend met actief gebruik van de wandelkerk.

c. Uitwerking

De Passagedienst telt in totaal drie viermomenten op vaste tijdstippen.

- Om 9.15 uur is er een ochtendgebed (ca. 20 minuten)
- Om 10.15 uur is er een uitgebreider viermoment (ca. 45 minuten), met kindermoment en een korte verkondiging.
- Om 11.40 uur is er een middaggebed (ca. 20 minuten)
- Voorafgaand aan de viermomenten is er orgelspel.

Voor de viermomenten wordt een globale liturgische orde opgesteld in de geest van Iona-vieringen.

De voorganger is tussen 9.00 en 12.00 uur aanwezig en leidt de viermomenten. De inbreng van gemeenteleden (ambtsdragers en kerkgangers) kan zowel vooraf als tijdens de pauzes tussen de vieringen worden ingevuld.

Tijdens de pauzes is in de hoeken van de kerk de mogelijkheid voor gesprek over thema en schriftlezing, opschrijven van voorbeden, kinderhoek, stiltehoek, (pastoraal) gesprek.

De entree is het zuidertransept en de uitgang het noordertransept. Inloop en uitloop is gedurende de hele ochtend mogelijk.

- Kracht:
 - Gastvrijheid, openheid, toegankelijk voor toeristen.
 - Keuzemogelijkheid van meedoen, inloop op verschillende tijdstippen.
 - Deelname en interactie door kerkgangers vanuit diverse invalshoeken.
 - Korte aantrekkelijke viermomenten, met herkenbare liturgische vorm.
 - Uniek door locatie Grote Kerk.
- Zwakte: Vrijblijvende inloop, mogelijk weinig animo voor het eerste en derde viermoment.
- Kans: Interactie en ontmoeting kerkgangers (ook bij corona-beperkingen), verbinding tussen kerk en samenleving, tussen 'binnen' en 'buiten'.
- Bedreiging: Bereidheid van voorganger, musicus en vrijwilligers om deze tijdsinvestering te doen. Flexibiliteit van voorganger om in te spelen op inbreng kerkgangers.

d. Voorstel

Passagediensten zijn een mogelijkheid die vooral passend is in de zomerperiode, vanwege het gebruik van de Grote of Magdalenakerk en de doelgroep van (zomer)gasten en toeristen.

2. Interactieve diensten

a. Karakteristiek

Een interactieve dienst is kerkdienst waarin er nadrukkelijk ruimte is voor interactie, voor gesprek en uitwisseling, tussen voorganger en kerkgangers en tussen

kerkgangers onderling. De interactieve dienst kan vormgegeven worden in de liturgische setting van een eredienst, maar kan daar ook los van staan.

b. Uitwerking

Er zijn twee typen te onderscheiden.

i. Preek van de Leek

Een Bekende Nederlander houdt de preek. Dit kan een schrijver, dichter, atheïst, filosoof, acteur, artiest, professor of theoloog zijn. Deze dienst kan in principe de klassieke liturgie kunnen volgen.

Ontmoeting na afloop geeft de gelegenheid de spreker te ontmoeten en met hem of haar en/of elkaar in discussie te gaan over de preek. Eigenlijk is dit dan de klassieke 'preekbespreking' in een modern jasje.

In een iets andere vorm kan de Preek van Leek gezien worden als een soort lezing, dan zonder gezongen liederen, maar wel met muziek. De vorm is in principe vrij.

- Zwakte: Je moet er een Bekende Nederlander voor inhuren, dit wekt mogelijk vervreemding bij de doorgewinterde kerkganger.
- Kracht: Vreemde ogen en monden roepen soms ook weer vreemden (niet-regelmatig kerkgangers) naar binnen, dit kan een verrassingseffect hebben.
- Kans: Je laat als Protestantse Gemeente Goes zien dat je relevante en actuele onderwerpen aan de orde stelt. Je maakt zo verbinding met stad en samenleving.
- Bedreiging: In de regio worden op een paar plaatsen al soortgelijke dingen gedaan.

ii. Dialoogdiensten

De dialoogdienst is erop gericht dat men met elkaar in gesprek gaat door middel van een dialoog. Een dialoog kun je omschrijven als een gesprek met een vrije gedachtewisseling, wat tot nieuwe inzichten kan leiden; écht luisteren ligt aan de basis hiervan. De kern hiervan is het elkaar verstaan in de dialoog.

De inhoud van dialoog kan een Bijbelgedeelte of een theologisch onderwerp zijn; ook kunnen er ethische of maatschappelijke thema's aan bod komen. De inleiders delen hun inzichten met de gemeente. Er is daarbij ruimte voor interrupties en gesprek.

Muziek hoeft in dit soort diensten geen rol te spelen, maar kan wel als afwisseling, verpozing of 'interruptie' dienen.

- Kracht: De onderwerpen van dialoog of debat raken de hele samenleving en wekken waarschijnlijk interesse, ook van 'buiten de kerk'.
- Zwakte: De dienst kan – afhankelijk van de onderwerpen – verwarring of irritatie wekken.
- Kans: Gemeenteleden leren elkaar op relevante en actuele onderwerpen beter kennen. Met goede pr kunnen deze diensten een goede uitstraling krijgen en een wervende functie vervullen in Goes (en omgeving).
- Bedreiging: Mensen die zich niet aangesproken voelen door interactie, dialoog of debat in het kader van een kerkdienst, zullen zich niet aangesproken voelen door de interactieve diensten.

c. Voorstel

De Preek van de Leek wordt al op verschillende plaatsen gehouden; daarom ligt deze vorm wat minder voor de hand.

Dialogodiensten zijn een mogelijkheid als aanvulling op de zondagmorgendiensten, op een andere tijd en eventueel op een andere dag (en dus niet zondag om 10.00 uur).

3. Muziekdiensten

a. Karakteristiek

In Muziekdiensten voert muziek de boventoon, waarbij doorgaans een bepaald genre centraal staat in een kerkdienst. Een dienst met muziek van verschillende stijlen is ook mogelijk. Liefhebbers van dat genre (of genres) voelen zich samen er thuis en daardoor ook bij elkaar en bij God.

Theologische achtergrond is dat deze muziek tot Gods eer gebracht gaat worden en daarmee God en de mensen een dienst bewijst.

b. Uitwerking

Muziekdiensten zijn in twee categorieën te verdelen.

i. Er staat *één genre* centraal.

Voorbeelden zijn:

1. Cantatediensten (klassieke Lutherse kerkmuziek)
2. Taizé- of Iona-diensten (Commune-muziek gericht op mantra en meditatie)
3. Johannes de Heer diensten (samenzang-uurtje met verzoeknummers van aanwezigen)
4. Choral Evensongs (Engelse Anglicaanse traditie)
5. Stilte-diensten (aanbidding in stilte, meditatie, rust)
6. Musical (over een Bijbelse persoon of kerstverhaal)
7. Karaoke-dienst of talentenjacht (muzikale talentenjacht waarbij muzikale gemeenteleden in de spotlights staan)
8. Evangelische dienst met muziek van Opwekking, Sela en Hillsong.
9. Muziekdienst met 'kinderrepertoire' dat aansluit op de zangcultuur op basisscholen.

ii. Er komen *verschillende soorten muziek* aan bod (*cross-over*)

1. Praise & Worship (R&B, Soul, Jazz, Pop, Hiphop)
 2. Big band in crossovers binnen lichte muziek met aanbiddingsliederen (Opwekking, Hillsong, etc.) af en toe gemengd met klassieke kerklied
- Kracht: Kwaliteit in muziek doet ook de in ontmoeting met God veel goed.
 - Zwakte: De eredienst, de dienst aan God, kan als een concert beleefd worden.
 - Kans: Je onderscheidt je door gebruik van de mogelijkheden van muziek en kerk(gebouw).
 - Bedreiging: Het genre wordt bepalend en zal voor de een aantrekkelijk zijn en voor de ander niet; het risico is dat het consumentisme (*shoppen*) in de hand werkt.

c. Voorstel

Uit het scala van mogelijke Muziekdiensten stellen we voor om in ieder geval de variant Taizé- of Iona-diensten (Commune-muziek gericht op mantra en meditatie) te kiezen.

Een aantal hierboven genoemde varianten komt terug in de Open Kerk (evangelische Praise & Worship-muziek en aanbiddingsmuziek als Opwekking, Sela en Hillsong), in de vespers (Cantatediensten en Choral Evensongs) en kinderdiensten (kinderrepertoire).

4. Missionaire diensten

a. Karakteristiek

In missionaire diensten profileert de gemeente zich naar 'buiten' toe. Missionair kun je omschrijven als kerk naar buiten, open kerk, kerk zijn in stad en buurt. De doelgroep is gasten, zoekers, niet-kerkelijk betrokken mensen.

Wil je gericht missionaire diensten organiseren, is het wenselijk dat de missie van de gemeente duidelijk is en dat je dus weet op welke doelgroep(en) je je wilt richten. Dat is bepalend voor hoe je missionaire diensten vormgeeft.

b. Uitwerking

Er zijn allerlei soorten van missionaire diensten mogelijk. Denk aan pionierskerkdiensten, kloosterachtige vieringen, diensten voor toeristen, multiculturele diensten, diensten die gekoppeld zijn aan de Alpha-cursus, enz. De associatie van missionair vieren met lichte muziek (Opwekking e.d.), klopt dus lang niet altijd.

Het lijkt aannemelijk dat het slagen van missionaire diensten niet zozeer in liturgische vormgeving zit, maar vooral in de attitude ten opzichte van gasten en nieuwkomers. Denk aan verwelkomen, gastvrijheid, open communicatie, nazorg, netwerken, enz.

Enkele liturgische aanbevelingen voor een missionaire viering.

- Pas de muzikale invulling aan bij de beoogde doelgroep
- Hoogtijdagen als kerst(nacht) zijn natuurlijke momenten voor een missionaire viering
- Biedt ruimte voor ontmoeting en gesprek, tijdens en na de viering
- Zet in deze vieringen geen onbekende of moeilijk zingbare liederen op het programma
- Zorg voor een toelichting in gewone taal bij de liturgische onderdelen.

Randvoorwaarde is – net als beide andere typen vieringen – dat de benodigde musici beschikbaar zijn.

Bij de verdere uitwerking kan het boek 'De missionaire eredienst' behulpzaam zijn. Uitgave: Protestantse Kerk, 2013. Citaat: *'[...] de eredienst is wellicht het hart van de gemeente, het is niet het hart van het missionaire werk. Tegelijk zal een missionaire gemeente ook in de eredienst rekening houden met mogelijke gasten en nieuwkomers.'*

- Kracht: Concentratie op toegankelijkheid, gastvrijheid en openheid.
- Zwakte:
 - Lang niet alles in missionaire (en andere) kerkdiensten is even toegankelijk of eenvoudig te begrijpen. Als gasten vaker een kerkdienst bezoeken, is dus begeleiding en nazorg nodig.
 - Mogelijk dat gasten eenmalig of incidenteel deze diensten bezoeken.
- Kans: Verbinding tussen kerk en samenleving verstevigen.
- Bedreiging: Een gebrek aan voldoende vrijwilligers die bereid zijn de handen uit de mouwen te steken (en soms onorthodoxe dingen te doen).

- c. Voorstel
Missionaire diensten zijn een goede mogelijkheid als uitwerking van het scenario *Afwisselende liturgie*.

5. Rode Loper-diensten

- a. Karakteristiek
In een Rode Loper dienst ligt de nadruk erop dat iedereen even belangrijk is; daarom komen we allemaal over de Rode Loper de kerk binnen. De sfeer is ontspannen maar wel waardig en de dienst is laagdrempelig, mede door de eigentijdse taal en het laag-liturgische karakter. De bekende liturgische elementen zijn aanwezig, maar hebben een moderner jasje. Verder is er pianobegeleiding en zit er variatie in de dienst door afwisselende vormen, verrassende momenten en zit er wat tempo. Elke dienst heeft een eigen thema dat met de voorbereidingsgroep is besproken. De Rode Loper-dienst is een dienst waar je energie van krijgt en waar je aan blijft denken.
- b. Uitwerking
De dienst kent een animatie van de Rode Loper en na het welkom en de begroeting wordt het thema uitgelegd en neergezet in filmpje of eventueel een sketch. Iemand van de voorbereidingsgroep licht het thema toe en is in ieder geval ook bij de gebeden betrokken. De dienst gaat daarna verder met een soort Praise-zang-blokje. Er worden vlotte liederen gezongen en diverse onderdelen worden ingeleid of toegelicht door een animatie of filmpje. Er wordt verder gebruik gemaakt van een gebedsmuur waarop met 'post-its' vooraf gebeden kunnen worden geplakt.
Doelgroep van deze diensten is iedereen (we zijn allemaal belangrijk), maar vooral de groep kinderen en jong volwassenen (12-30 jaar) en nieuwkomers zullen door de vorm en de opzet worden aangesproken. De preek richt zich op iedereen en de liturgische opbouw van de dienst is herkenbaar, met een rol voor de lector en de ouderling; denk hierbij aan inleiding, Kyrie & Gloria, Bijbellezing, uitleg, gebeden en uitleiding. Er is kindernevendienst tijdens deze diensten.
- Kracht: Je spreekt de groep onder de 65 jaar in ieder geval aan met actuele vormen en taal die aansluit bij de belevingswereld van de jongere generaties. Mensen die nu niet komen, zouden hierdoor aangetrokken kunnen worden.
 - Zwakte: Sommige 65-plussers kunnen zich minder aangesproken voelen door veel minder liturgische taal en wat in de kerk onbekendere vormen.
 - Kans: Door met eigentijdse thema's te werken laat je als Protestantse Gemeente Goes zien dat je relevante en actuele onderwerpen aan de orde stelt. Je maakt zo verbinding met stad en samenleving.
 - Bedreiging: Bepaalde gemeenteleden zouden zich niet thuis kunnen voelen.
- c. Voorstel
Rode Loper-diensten zijn een goede mogelijkheid voor de verbreding van het liturgisch repertoire.

Opmerkingen vanuit het Breed Moderamen bij bespreking van de notitie in de kerkenraadsvergadering op 14 oktober 2020

Het Breed Moderamen heeft met waardering kennis genomen van het stuk dat nu aan de Kerkenraad wordt aangeboden.

Bij de verschillende type diensten hebben we wel enkele opmerkingen.

- Passagediensten: De diensten lijken met name geschikt voor de zomer, waarbij de organisatorische invulling verdere aandacht verdient.
- Interactieve diensten: Naast een aanvulling op de zondagmorgendiensten kunnen wij ons voorstellen dat incidenteel een interactieve dienst op zondagmorgen wordt gehouden. Dit is recent gebeurd tijdens de startzondag en daar is voornamelijk positief op gereageerd.
- Muziekdiensten: Het kan ons in het gesprek helpen om deze diensten nog eens op een andere manier te clusteren.

- Cantatediensten (klassieke Lutherse kerkmuziek)
- Choral Evensongs (Engelse Anglicaanse traditie)

Deze type diensten krijgen bij ons al vorm in de vespers in de adventstijd en in de periode voorafgaande aan Pasen tot aan de zomer.

- Taizé- of Iona-diensten (Commune-muziek gericht op mantra en meditatie)
- Stilte-diensten (aanbidding in stilte, meditatie, rust)

Deze type diensten kennen wij niet. Taizé-diensten worden wel aangeboden in Kloetinge met medewerking van diverse mensen uit onze gemeente.

- Musical (over een Bijbelse persoon of kerstverhaal)
- Karaoke-dienst of talentenjacht (muzikale talentenjacht waarbij muzikale gemeenteleden in de spotlights staan)
- Evangelische dienst met muziek van Opwekking, Sela en Hillsong.
- Muziekdienst met 'kinderrepertoire' dat aansluit op de zangcultuur op basisscholen.

Deze type diensten kennen wij zeer beperkt. Alleen de ca. 6 Open Kerk diensten per seizoen op zondagavond sluiten hier bij aan.

- Johannes de Heer diensten (samenzang-uurtje met verzoeknummers van aanwezigen)

Deze type dienst kennen wij niet. In de Vrije Evangelische Gemeente wordt nog zeer geregeld gezongen uit de bundel van Johannes de Heer.

- Missionaire diensten: Ook hier vraagt de organisatorische invulling verdere aandacht. Tevens gaat het hier om de attitude ten opzichte van gasten en nieuwkomers.
- Rode Loper diensten: We sluiten ons aan bij de hiervoor gemaakte opmerking dat dit type dienst nog verder ontwikkeld moet worden.

Samenvatting voorstel vanuit de Taakgroep Liturgie

Samengevat gevat luidt het voorstel vanuit de Taakgroep Liturgie voor uitwerking van het scenario *Afwisselende liturgie*:

- (1) Passagediensten in de zomerperiode, vanwege het gebruik van de Grote of Magdalenakerk en de doelgroep van (zomer)gasten en toeristen.
- (2) Dialoogdiensten en eventueel de Preek van de Leek als aanvulling op de zondagmorgendiensten, op andere tijd en/of dag.
- (3) In ieder geval Taizé- of Iona-diensten in de categorie Muziekdiensten.
- (4) Missionaire diensten
- (5) Rode Loper-diensten

Het Breed Moderamen merkt op dat in de vele gesprekken die gevoerd zijn over de liturgie met de gemeente en in de kerkenraad vooral de behoefte aan diensten, waarin *ruimte* is en diensten met een grotere nadruk op *aanbidding* uiteindelijk naar boven zijn gekomen. In de besluitvorming door de kerkenraad doen we er met elkaar verstandig aan om hier rekening mee te houden.

Uit het verslag van de Kerkenraadsvergadering van 14 oktober 2020

3. Liturgievernieuwing

Dhr. J. vd Giessen geeft toelichting op het proces. De start vond plaats in oktober 2018 met TG Liturgie. Proces:

Er zijn verschillende ontmoetingen geweest met de TG liturgie, kerkenraad, predikanten en musici samen en apart ook afvaardiging BM en met de gemeente(gemeenteavond). Cruciaal daarin was de gemeenteavond 2019: daar is de keuze gemaakt voor afwisselende liturgie. Er is de wens uitgesproken voor verschillende type vieringen. Er is behoefte uitgesproken voor meer ruimte en aanbidding. De vraagstelling was: nu we naar 1 preekplek zijn gegaan met eenduidige liturgie toewerken naar meer diversiteit. Het beoogde resultaat moet zijn: een vernieuwde liturgie met veelkleurigheid aan vormen en muzikale stijlen waar bewust voor gekozen is, waar draagvlak voor is en waarbij de gemeente zich thuis voelt. Daarover moet nu besluit worden genomen. Er zijn randvoorwaarden geformuleerd die noodzakelijk zijn voor de uitvoering. De voorliggende notitie geeft aan wat mogelijk is. Daarin moet keuze gemaakt worden voor wat passend en wenselijk is bij onze gemeente Goes. Er wordt een 5 tal diensten voorgesteld:

- a. Passagediensten. Passend bij de Grote Kerk
- b. Dialoogdiensten waarin veel interactie plaats vindt of waarin de Preek van de Leek een plek heeft.
- c. Muziekdiensten waarbij je bv muziek accent kunt geven.
- d. Missionaire diensten gericht op gasten, mensen van buiten die binnen lopen. (Hoe missionair wil je zijn?)
- e. Rode Loperdiensten. (Deze zijn nog niet besproken met predikanten en musici. Moet nog gebeuren in TG Liturgie (Is eind 2021 – digitaal - gebeurd))

hoofdpunten uit bespreking

* Passagediensten: De passagediensten bespreken we nader voor zomer 2021. Daarbij stellen we ons de vragen: kunnen we het zo uitvoeren? Kunnen we het goed uitzenden in GK? We parkeren dit idee. Het hangt erg samen met de verbetering van de techniek voor het maken van goede opnamen in de GK.

* Interactieve diensten: dialoogdienst (zoals startdienst) en Preek vd Leek. Deze diensten zijn incidenteel mogelijk bv 1/2 keer per jaar als aanvulling. Bij de groep 16+ wordt deze vorm erg gewaardeerd. Het is van belang wie wordt uitgenodigd om te komen spreken bij de Preek van de Leek. (is dit wel de goede benaming??) Daarbij wordt bedoeld op een spreker van buiten met zekere bekendheid die preek houdt. Een goede voorbereiding met de spreker is erg belangrijk.

* Muziekdiensten: Iona diensten of Taizediensten. Taizediensten worden ook in Kloetinge gehouden. Dat loopt daar goed. De cantatediensten en Choral Evensong zijn tot nu toe niet op zondagochtend gehouden. Er zijn kansen voor de invulling met musical een keer per jaar. Ook past het om moderne geestelijke liederen in deze diensten een plek te geven. Aandachtspunt: de muziekdiensten vragen veel voorbereiding. Mogelijk is er ook ruimte voor diensten die 1x per jaar gevierd kunnen worden: musical, top 100 dienst etc.

* Missionaire diensten: moeten ingekaderd worden in een brede missionaire aanpak binnen de gemeente. Ze moeten laagdrempelig zijn. Het is een liturgisch vraagstuk en organisatorisch vraagstuk.

* Rode Loperdienst: Er ligt een opzet, maar deze is nog niet in de volle breedte besproken in TG Liturgie. De RL diensten krijgen regelmatige plek in onze diensten, bijvoorbeeld 1x per maand.

In het nieuwe jaar willen we starten met de nieuwe invoering van de vernieuwde liturgie. De diensten komen in regelmaat aan de orde. In welke aantallen de nieuwe diensten worden ingepland alsmede hoeveel diensten anders zullen worden is aan de TK Liturgie.

Hoe staan kerkmusici hier tegenover? Ze voelen zich niet bij alle diensten thuis. Wel zijn de kerkmusici erg betrokken geweest bij deze opzet. Wanneer zij zich niet toegerust voelen voor een bepaalde dienst zullen er anderen worden aangetrokken.

De cantorij kan in deze vernieuwde opzet meewerken aan cantatediensten, choral evensong en vespers en mogelijk andere diensten.

Definitieve vormgeving van de vernieuwde liturgie heeft haar doorwerking in de arbeidsafspraken met de kerkmusici.

Dhr. van der Giessen merkt tot slot het volgende op:

a. De uitkomst van dit proces moet besproken worden met de gemeente. Ze moet goed geïnformeerd worden.

b. Tijdens de implementatie kan een proefperiode worden opgenomen om te "finetunen".

c. Het is belangrijk dat de randvoorwaarden van de nieuwe diensten goed en duidelijk zijn.

d. Als je gaat vernieuwen neem je met elkaar de bocht. Iedereen zal mee moeten in de bocht. Het is belangrijk om daar goed aandacht voor te hebben. Daarbij gaat het over samenwerking/afstemming/ communicatie. Zorg voor open cultuur.

Dhr. van Waveren dankt Jaap v. d Giessen. Dankzij Jaap is alles in goede volgorde gekomen en is het proces op stoom gekomen.

Bijlage 4. Vrijwilligersbeleid

Onze kerkgemeenschap draait op een enorm aantal vrijwilligers, zichtbare en onzichtbare. Uit een recente inventarisatie is gebleken dat het gaat om ongeveer tweehonderd personen.

Welk beleid hebben we – of juist nog niet – om deze grote groep te behouden, te vervangen, te stimuleren, te begeleiden en ook niet onbelangrijk; op een nette manier van uitzwaaien?

Voor ouderlingen en diakenen is er weliswaar een redelijk vastomlijnd stramien van benoemen en uitzwaaien na zoveel jaren, maar hoe is dat voor onze overige vrijwilligers?

Ik krijg wel eens de indruk dat mensen na jarenlang bewezen diensten met stille trom vertrekken, niks meer horen en dat kan toch niet de bedoeling zijn. Dat is de directe aanleiding voor het neerleggen van dit aandachtspunt bij de kerkenraad

Goed vrijwilligersbeleid zou derhalve moeten bestaan uit de volgende deelaspecten:

Werven van geschikte mensen. We hadden ooit een overzicht met competenties en professies van onze kerkleden, maar daar hoor ik niks meer van. Werving is meestal ook het lastigste maar werkt beter als ook aan de andere aspecten wordt gewerkt.

Stimuleren, Geef vrijwilligers bij tijd en wijle hints en instructies hoe ze hun werk zo goed mogelijk kunnen uitvoeren. Dat kan individueel, maar ook in bijeenkomsten, vergaderingen e.d..

Waarderen. Heel belangrijk als mensen voelen dat hun werk gewaardeerd wordt, dat maakt het juist zoveel leuker. Dat kan bv met een jaarlijkse gezellige bijeenkomst van al onze vrijwilligers en of elk jaar een (andere) vrijwilliger in het zonnetje zetten of regelmatig iemand voordragen voor een (koninklijke) onderscheiding. Goed waarderen werkt beter dan belonen!

Waardig afscheid nemen. Misschien wel het aller belangrijkste aspect van vrijwilligersbeleid. Het kan niet zo zijn dat mensen zomaar stoppen met hun werk voor de kerk zonder dat er iemand aandacht aan besteed. En natuurlijk valt dit samen met waarderen.

Juni 2021

Acronius Kramer